

MADENCİLİK

Bülteni

SAYI: 2

TMMOB MADEN MÜHENDİSLERİ ODASI YAYINI

NİSAN '89

ETİBANK'I TASFİYE GİRİŞİMLERİ VE SEKTÖRÜMÜZDE SAHNEYE KONULAN DİĞER OYUNLAR ÜZERİNE

Ülkemiz gündeminin son zamanlarda oldukça hızlı bir biçimde değiştiğini ve çok yönlü bir programsızlık sancısıyla kıvranan siyasi iktidarın, hergün başka bir dala tutunmaya çabaladığını endişeyle izliyor; katlanarak kabaran hayat pahalılığının, her seferinde olduğu gibi, sonunda yine yoksul halkımıza fatura edileceğini biliyoruz.

Basın yoluyla kamuoyuna da yansdığı gibi, halen yürürlükte bulunan 2840 sayılı yasa, TBMM komisyonlarında görüşülmekte olan birkaç maddelik tadilat taslağı aracılığıyla tarihe karışmak üzeredir. Anılan yasanın ilgasıyla birlikte; bor, trona, demir, asfaltit ve radyoaktif mineral sahalarının özel sektöre devri gündeme gelecektir. Yeni yasal düzenlemelerle amaçlanan, sektörümüzün yabancı sermaye yatırımları için daha uygun bir "iklime" kavuşturulmasıdır.

Yenilenemez nitelikli olmaları nedeniyle, kıskançlıkla sahip çıkılması ve gelecek kuşaklarımıza ait hak paylarının da kollanması gereken yeraltı servetlerimizin, yabancı sermaye yatırımlarıyla değerlendirilmesine öteden beri karşı olduğumuz bilinmektedir. Ayrıca bilinen bir gerçek ise, madencilik için yapılacak yatırımların en büyük oranlı risk paylarına sahip olduğu; madenciliğin yüksek düzeyli teknolojik birikim

gerektiren son derece sermaye yoğun nitelikli bir sektör olduğu; cılız sermaye yatırımlarıyla defneciliği andıran türden yapılacak bir madenciliğin ülke ekonomisine önemli bir katkıda bulunamayacağı; tersine, "kaymağın alınması" ile oluşacak tahribat nedeniyle uzun vadede çok büyük zararlar doğuracağı ve çoğu marjinal nitelikli olan maden yataklarımız için yatırım kararları alınırken, kârdan çok sosyal fayda ölçüsüyle değerlendirme yapılmasının zorunlu olduğu hususlarıdır.

Yasal düzenleme konusunda yürütülen bir diğer çalışma ise, büyük umut ve vadelerle, tüm uyarılarımıza karşın, çıkarılan 3213 sayılı yeni Maden Kanunu'nun henüz tam anlamıyla uygulanmadan önce iflas etmesi nedeniyle revizyona tabi tutulmasıdır. 52 maddelik bir kanunun 39 maddesinin kısmen veya tamamen tadilini hedefleyen revizyonun (nasıl bir revizyon ise?) hukuk terminolojisine göre anlamı, o kanunun yine kapalı kapılar ardında yürüyen tadilat hazırlıkları sonucu oluşan yeni taslak üzerindeki görüşümüz, bunca uğraşmanın "abesle iştilig"den başka bir şey olmadığı doğrultusundadır. Şu hususu bir daha hatırlatmakta yarar var:

"Hele bir defa yürürlüğe girsin; uygulamada bir aksaklık veya tıkanıklık çıkarsa, kararname çıkartır gi-

deriz." biçimindeki temel hukuk ilkeleri^ doğrultusunda yürürlüğe konacak (n-1) tadilat, iktidarın "madencilik politikasızlığı"ni sergileyecek yeni bir uygulama örneği olmanın öte bir sonuca varmayacaktır.

Sektörümüze iktidar tarafından yöneltilen bir diğer saldırı da 2804 sayılı kanunla 1935 yılında kurulan ve şimdiki durumuyla dünyada bir eşi daha bulunmayan MTA Kurumunun işlevlerinin kısırlaştırılmasına dönük idari çabalardır. Maden Dairesi'nin beceremediği görevler MTA'ya yüklenmeye çalışılmakta ve MTA'nın, ulusal misyonunu bir yana bırakarak, "fakir madenciler kalabalığının "beyan"larının doğru olup olmadığı konusunda denetlemler yapması istenmektedir.

Yine 1935 yılında 2805 sayılı yasa ile kurularak, günümüzde ülke ağır sanayiinin can damarı konumuna gelmiş olan TEK, TKİ, TDÇİ ve TTK gibi kurumların nüvesini oluşturmuş ve dünya madencilik piyasasında rekabet edebilecek ulusal bir tekel haline gelmiş olan ETİBANK, bir ABD tefecüik tekelisi olan Morgan Guarantee Trust tarafından hazırlanan Özelleştirme Master Planı çerçevesinde, "reorganize" edilmek istenmektedir.

Reorganizasyon adı altında uygulamak istedikleri, tıpkı 1839 tarihli

ingiliz Ticaret Sözleşmesi ile 1862 tarihli Paris Sözleşmesi'nde olduğu gibi, madensel hammadde kaynaklarımızın çokuluslu tekellerin yağmasına terk edilmesidir. Master Planı çerçevesinde, ülke ağır sanayiinin anası ve simgesi olan ETİBANK, ne sektörü ve ne de kurumu tanımayan yöneticilerin insafına bıraktarak, parçalanıp çokuluslu tekellerin yağmasına sunulmak istenmektedir. ETİBANK'ın ne olduğunun daha iyi anlaşılabilmesi için, bazdarının bir türlü görmediği veya görmek istemedikleri bazı karakteristik özelliklerini, mercek altına alıp rakamsal ayrımdarıyla görüntülemeye çalışalım:

— Başlangıçta 20 M TL sermaye ile kurulan ETİBANK, andan sermayesini; devletleştirme programının tamamlandığı 1942 yılında 100 M TL'na, 1953 de 500 M TL'na, 1981 de 25 milyar TL'na, 1983 de 119 milyar TL'na ve son olarak da 399 milyar TL'na yükseltmiştir.

— ETİBANK bünyesinde 17.110 işçi, 6.250 memur olmak üzere toplam 23.360 personel çalışmaktadır. 1988 ydî kârı 457 milyar TL'dir.

— ETİBANK'ın işletme imtiyazlarını iktisap ettiği maden sahalarındaki yeraltı servetlerinin cari değeri, yüz milyarlarca \$ la ölçülmektedir.

— Son onydda 1,72 trilyon TL lik yatırım gerçekleştirilen ETİBANK, cumhuriyet döneminin en büyük ve güçlü kuruluşlarından biridir.

— 1988 ydında, ETİBANK, 163 M S Bor türevleri, 56 M \$ Ferro krom, 14 M \$ Alümina ve alüminyum olmak üzere, toplam 305 M | İde ürürcatı, *üreterek*, gerçekleştirmiştir.

— Dünya'daki bor rezervlerinin yarısından fazlası, ETİBANK'ın işletme imtiyazını iktisap ettiği maden sahalarında bulunmaktadır.

— ETİBANK krom, barit, trôna, volfram, bakır ve mermer gibi diğer stratejik • madenlerin işletme

imtiyazlarına da sahiptir.

— Bütün bunların en önemlisi ise, 1978 ydına kadar çokuluslu bir bor tekelinin kontrolü altında olan dünya bor pazarının, 2172 saydı yasa ile gelen uygulamalar sayesinde, ETİBANK'ın da rekabetine açdımış olması ve giderek ETİBANK'ın anılan pazarda söz sahibi olmasıdır.

Böylesine güçlü ve verimli bir kurum olan ETİBANK, üstüne üstelik cumhuriyetimizin ük ydlarının ve Atatürk'ün güzide bir mirası da olduğu halde, nasd oluyor da Atatürkçülüğünü her fırsatta ilan etmekten geri kalmayan bir iktidar tarafından —"reorganizasyon" ve "özelleştirme" maskeleri ile kamufle edderek— çokuluslu tekellerin talanına terk edilmek isteniyor? Reorganizasyon ve özelleştirme kamufleji ile ETİBANK'ın tasfiyesine girişilmesi emahete hıyanetten başka bir şey olabilir mi?

Bilindiği gibi, sanayileşmiş ülkeler kurulu kapasitelerini atd bırakmamak için, artan bir hızla madensel hammadde kaynaklarına gereksinme duymaktadırlar. Andan ülkeler, 20. yüzydın ilk yarısına kadar, birer hammadde deposu ve ucuz işgücü cenneti olan az gelişmiş ülkelerden ikmal yapıddarından, bu kaynaklar açısından sıkıntı çekmemişlerdi. Ancak, ulusal bağımsızlde savaşlarıyla birlikte gündeme gelen, doğal kaynaklara sahip çdedması yönündeki başkaldırdar sanayi ülkelerinde bir hammadde krizinin oluşumuna yol açtı. Bunun sonucunda ise, ganbot diplomasisi ile yüzydımızın ikinci-yarısından sonra işlerini yürütemeyceklerini anlayan emperyalist ülkeler, azgelişmiş ülkelere sermayeleri ve kompradorları aracđığıyla girmeye başladlar. Bu arada, haliyle, anılan ülkelerdeki hazır oluşumlar ve imtiyazlı kurumlar da emperyalistlerin iştahının kabarmasına neden oldu.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde de, özellikle 1860 ydî sonrasında, kapitüler imtiyazlar sömürsünün sadece kapısını aralamıştı. Kapıyı ardına kadar açmak için, devletin bütün ekonomik karar

mekanizması üzerinde etkili bir kontrol sistemi kurmak gerekiyordu. Andan sistemi kurmanın tek yolu ise; sürekli borçlandırmak, borç ödemek için yine borçlandırmak ve giderek borçların faizini ödemek için borçlandırmak olmuştı. Bu dönemde, sömürü mekanizmasını sürekli olarak tahrik eden borçlandırma, aynı zamanda hiç eskimeyen bir ekonomik müdahale aracı olarak da kullanılmaktaydı (halen de kullanılmaktadır). Lozan sonrasında, Düyunu Umumiye borçları sayesinde madensel kaynaklarımız üzerine oturtulan, yabancı güdümünün kırdması için verilen uğraşlarla kazandan mevzilerden bugün geri çekünmesi, ülkemiz için çok acı ve düşündürücüdür. Bilindiği gibi, İran ve Irak ulusal ekonomilerini helak eden uzun bir savaşın finanse edilebilmesi için petrol rezervlerini ipotek ettirdiler. Ülkemizin bor rezervleri de, acaba "çağ atlama savaşı"nın finanse edilmesi için alman milyarlarca % tutarındaki dış borçların karşıdığı olarak mı ipotek edilmek istenmektedir?

Yukarıda sergilemeye çalıştığımız acı gerçeklerin tamamı, devletçiliğe her fırsatta saldıranların, bizatihi kendülerinin, devleti yönetme konusunda bulunmalarının doğal bir sonucudur. Ancak, şurası hiçbir zaman unutulmamalıdır ki;

Çoğunluğu dar ve sabit gelirliilerin ücretlerinden, kaynağmda tevkif usulüyle, tahsil edilen vergilerle ve meslektaşlarımız ile maden işçilerinin yoğun emekleriyle yaratdımış olan ETİBANK, emperyalistlerin boğazından geçmeyecek kadar büyük bir lokmadır. Bu nedenle, ETİBANK'ın önce parçalanarak güçten düşürülmesi ve sonra da tasfiye edilerek çokuluslu tekellerin, yağmasına sunulması gündeme getirilmiştir. Temeli kurtuluş savaşımızın kazandmasıyla birlikte atdımış olan ulusal ağır sanayimizin emektar öncüsü ETİBANK'm tasfiye edilmesi girişimleri karşısında, asla sessiz kalınamayacağı bilinmelidir.

ODADAN HABERLER

Odamız Başkanı M. Fikret ÖZBİLGİN Etibank'ta yeni bir yapılanma adı altında yapılan değişiklikler üzerine 5 Nisan 1989 tarihinde basına yaptığı açıklamada "Bugün tüm yatırımları durdurulmuş, birçok işletmesi kapatılmak-istenen Etibank'ta yapılan uygulamalar ne Etibank'ın daha iyi bir yapıya kavuşması, ne rasyonel işletmecilik ne de söylendiği gibi medeni çalışma ortamının yaratılmasıdır. Yapılmak istenen sözleşmeli personel uygulamasından da yararlanılarak eleman kıyımları ile Eti' bank'ın küçültülerek özelleştirilmesidir." dedi.

Açıklama metni aşağıdaki gibidir.

Ülkemiz hammadde kaynaklarının değerlendirilmesi ve ülke yararına kullanılması amacıyla 1935 yılında kurulan ve 55 yıldır hizmet veren ETİBANK madencilik sektörünün önemli bir kuruluşudur. Etibank'ın ülkemiz madenciliğine ve sanayine katkıları övülmeye değer büyüklüktedir. Bugün bile süpekülatif piyasa oyunları ile değil gerçekten üreterek en büyük kâr yapan bir kuruluştur ve dünyada madencilik alanında faaliyet gösteren bazı çok uluslu tekellerin 1987 yılı açıklanan kârları alındığında aynı yıl 125 milyon \$ kâr eden Etibank bunların arasında rahatlıkla yer alabilmektedir. Bu anlamda bugün cılız bir yapıya sahip olan madencilik sektöründe hiçbir sübvansiyon almadan dünya pazarlarında faaliyetini sürdürecektir ve rekabet edebilecek tek sanayi kuruluşudur. Bu da madencilik sektörünün avantajlarından kaynaklanmaktadır. Her kurumun zaman zaman revizyona gereksinimi olabilir. Ancak, revizyona gereksinimi olan birçok kurumun yanında Etibank'ın seçilmesi masum bir öncelik anlayışı ile açıklanamaz.

Yılların başarılı kurumu olan Etibank bu uygulamalarla cezalandırılmak istenmektedir. Hem de Etibank'ı hiç tanımayan bir şahsın düşünce ve tavırlarının insafına terk edilerek.

Etibank'ta kapatılan işletmeler, durdurulan yatırımlar ve projeler, istifaya zorlanan elemanlarla tam bir tasfiye tablosu yaşanmaktadır. Bugün Etibank'ta yapılan uygulamalar ne Etibank'ın daha iyi bir yapıya kavuşması, ne rasyonel işletmecilik ne de söylendiği gibi medeni çalışma ortamının yara-

tilmasıdır. Yapılmak istenen Morgan Bank tarafından 1986 yılında hazırlanan özelleştirme master planı çerçevesinde yılların başarılı kurumu Etibank'ın küçültülmesi ve özelleştirilmesidir.

Ancak, dağlarda, madenlerde yerin üstünde ve yüzlerce metre altında yıllarını vermiş üyelerimize ve tüm Etibank çalışanlarına yapılan insanlık dışı azletmeleri, sözleşmeli personel uygulamasından da yararlanarak istifaya zorlamak için, mesleki aşağılama boyutuna varan uygulamaları şiddetle kınıyor ve Etibank'ın daha fazla tahrip edilmemesi için, bu uygulamaların uzun dönemli bir üzüntü kaynağı şeklini almaması için yetkilileri göreve çağırıyoruz.

Oda Başkanımız M.Fikret ÖZBİLGİN Etibank'ta sürdürülmekte olan eleman kıyım, sürgün ve istifaya zorlamalarla ilgili olarak Etibank'tan sorumlu Devlet Bakanı Saffet SERT'e ve Etibank Genel Müdürü M.Fethi AĞALAR'a 11 Nisan 1989 tarihinde birer telgraf çekerek Etibanktaki olayları kınadı. Ve yapılmış 'olan ve halende devam eden bu uygulamalardan vazgeçilmesini isteyerek yetkilileri göreve davet etti.

Devlet Bakanı Saffet SERT'e gönderilen telgraf metni aşağıdaki şekildedir:

TELGRAF METNİ

"Yeraltı kaynaklarımızın değerlendirilmesi ve ülke yararına kullanılması amacıyla 55 yıldır hizmet veren ve madencilik sektörü sayesinde bugüne kadar sağladığı kârlarla dünya pazarlarında rekabet edebilecek tek madencilik kuruluşumuz haline gelen ETİBANK'ta, reorganizasyon adı altında sürdürülen uygulamaları madencilik topluluğu olarak üzüntü ve endişe ile izlemekteyiz. Yerin üstünde ve altındaki madenlerde yıllarca emek vermiş üyelerimize karşı, ETİBANK'ta istifaya zorlama boyutlarına vartırılan gerekçesiz yer değiştirmeleri şiddetle kınıyoruz. Cumhuriyetimiz'in ilk yıllarının güzide emaneti ve geleneksel kurumlarından biri olan ETİBANK'ın daha fazla tahrip edilmemesi, Madenciliğimizin daha da geriletilmemesi ve sürdürülen uygulamaların uzun dönemli bir bunalım kaynağı olmaması için, tüm yetkililerin tepki göstermesini diliyoruz. Yetkili Bakan olarak, sizin de konuyla ilgili gereken hassasiyeti göstereceğinize inanıyoruz."

Oda Lokalimiz Açıldı

Oda ilişkilerinin güçlendirilmesi, meslektaşlarımızın biraraya gelerek dayanışma ve kaynaşmalarının artırılması, içinde yaşadığımız dönemde daha da bir önem kazanmış ve Yönetim Kurulumuz bunu çözmenin amaçlarından biri olarak yer ve lokal sorununu çalışma programına almıştı.

By amaçla uzun süredir yoğun bir şekilde üyelerimizin hizmetine açmaya uğraştığımız Ankara'daki Oda Lokalimiz 1 Nisan 1989 tarihinden itibaren hizmet vermeye başlamıştır.

Menekşe Sokak No: 6 Ümit Apt. Kat 3'de bulunan Lokalimiz; her şeyin en güzel ve en iyisine layık olduğuna inandığımız Madencilik topluluğuna yakışır şekilde bir dekorasyonla hizmete açılmıştır. Lokal 5 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerden birincisi 35-40

kişilik bir seminer salonu olup bu salon hareketli bölmeyle 70-80 kişinin yararlanabileceği bir salona dönüşebilmektedir. Bunun yanı sıra çeşitli toplantı ve görüşmelerin yapılacağı Oda Yönetim Kurulu Odası; maden mühendislerinin ve madencilerin eşleri ve çocuklarıyla gelip oturabilecekleri günlük gazete, kitaplık, TV, video vb. olanakların yer aldığı bir oturma salonu; oyun salonu ve amerikan barlı aynı anda 70-80 kişiye hizmet verebilecek bir yemek salonu da bulunmaktadır.

Gerek Ankara ve gerekse Ankara dışından gelecek meslektaşlarımızın yararlanacakları, kaynaşma, dayanışma ve dostluklarını artıracakları, mesleki ve güncel konularda tartışmalarını, görüş alışverişlerinin yapılacağı bu lokaline yaşatılabilmesi yönünde tüm üyelerimizin gerekli ilgi ve desteği göstereceğine inanıyoruz.

ODAMIZ TARAFINDAN DÜZENLENEN 'TÜRKİYE'DE MADENCİLİK" FOTOĞRAF YARIŞMASI SONUÇLANDI

TMMOB Maden Mühendisleri Odası'nın ilki bu yıl düzenlenen "Türkiye'de Madencilik" konulu fotoğraf yarışması sonuçlandı. Madencilik mesleğinin içinde bulunduğu koşulları fotoğraflarla topluma tanıtmayı ve sorunlarının çözümüne yardımcı olma amacıyla düzenlenen yarışmaya çok sayıda eser katıldı. Saydam dalında ödüle değer eserin bulunamadığı yarışmada siyah-beyaz baskı dalında birinciliği R.Gökhan YALTA "Üzülmez XV", ikinciliği Emine KURT "Adsız" ve üçüncülüğü R.Gökhan YALTA "MOLA-II" adlı yapıtlarıyla kazandılar. Bu dalda Kazım ZAİM'in iki ve Birol ÜZMEZ'in bir yapıtı mansiyon aldı.

Renkli baskı dalında Osman

Aziz YEŞİL "Madencinin Portresi" ile birincilik, R.Gökhan YALTA "Vardiya öncesi-I" ile ikinciliği ve yine R.Gökhan YALTA "Vardiya Çıkışı" adlı yapıtları ile üçüncülük ödülüne değer görüldüler. Bu dalda R.Gökhan YALTA'nın iki ve Emine KURT'un bir yapıtı mansiyona değer bulundu. Ayrıca Birol ÜZMEZ'in "Madenci Emeklisi" adlı yapıtı da Afsad özel Odülü'nü aldı. Bunun yanı sıra 24 fotoğraf da sergilenmeye değer bulundu.

Gerek ödül alan, gerekse sergilenmeye değer görülen fotoğraflar Odamız tarafından düzenlenen ve 24-28 Nisan 1989 günleri MTA Konferans Salonlarında yapılan Türkiye Madencilik Bilimsel ve Teknik 11. Kongresi süresince sergilendi.

TMMOB MADEN MÜHENDİSLERİ ODASI ZONGULDAK ŞUBESİ 23 NİSAN ULUSAL EGEMENLİK VE ÇOCUK BAYRAMININ. KUTLADI

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Zonguldak Şubesi'nce Zonguldak'ta anlamlı bir biçimde kutlandı.

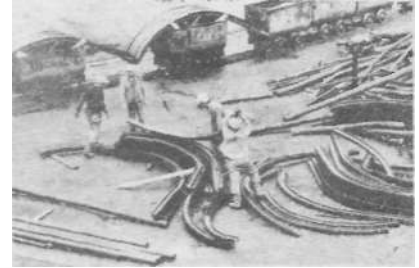
Zonguldak kimsesiz ve yoksul çocuklar yurdunda kalan ve aralarında madenci çocuklarının da bulunduğu 153 çocuk şube lokalinde tam bir bayram sevinci yaşadılar.

Üyelerin ve ilgi duyanların hediyeleri ile katkıda bulundukları eğlencede üyelerimizin çocuklara karşı ilgileri kısa süre içinde onları mutlu etti.

Çocukların kendi özgün duygularını dile getirdikleri şarkılar ve türküler izleyenleri oldukça duygulandırdı.

Tüm çocuklara dağıtılan hediyeler ise çocuklar için ayrı bir sevinç kaynağı oldu.

Geleceğin simgesi olan çocuklarımıza sahip çıkmak önümüzdeki yıllar içinde toplumsal bir görev olacaktır.

"Üzülmez XV"
Siyah-beyaz baskı dalı birinciliği

"Madencinin Portresi"
Renkli baskı dalı birinciliği

TÜRKİYE MADENCİLİK BİLİMSEL ve TEKNİK 11. KONGRESİ YAPILDI

"...Domino taşları gibi, değişiklik pramidin tabanına aktarılıyor. Bir kısım insanları pasif görevlere getiriliyor, kadrolar yandaşlarla dolduruluyor. Sonra günün birinde her şeye yeni baştan başlanıyor."

Odamızca her iki yılda bir düzenlenmekte olan "Türkiye Madencilik Bilimsel ve Teknik Kongreleri"nin onbirincisi, 24-28 Nisan 1989 tarihleri arasında, Ankara'da MTA Konferans Salonlarında yapıldı. Kongre sırasında sektörümüzdeki kurum, kuruluş ve şirketlerin; araç, gereç, ürün ve hizmetlerini kapsayan Madencilik Sergisi ile "Türkiye'de Madencilik" konulu fotoğraf sergisi de delegelerin ve izleyicilerin ilgisini çekti.

Kongre, 24 Nisan 1989 günü, çok kalabalık bir konuk, delege ve izleyici grubunun katılımıyla, Kongre Yürütme Kurulu Başkanı Mehmet Kayadelen tarafından açıldı. Açılışta kısa bir konuşma yapan Sayın Kayadelen, "...kongre programında 9 u yabancı olmak üzere toplam 40 bildirinin yer aldığı..."nı söyleyerek, bilgisayarın madencilikteki uygulamalarına yönelik bildirilerin sayısındaki artışa dikkat çekti ve bunun, dünyada yaşanan gelişmelerin gecikmiş bir yansıması olduğunu belirtti. Aramaları ve işletmeye almaları konu edinen bildirilerin olmamasına da dikkat çeken Sayın Kayadelen, madencilik dönük yatırımların iyice ihmal edildiği bir ortamda, bunun doğal bir sonuç olarak kabul edilmesi gerektiğini vurguladı.

Daha sonra kongrenin açılış konuşmasını yapmak üzere kürsüye gelen Odamız Başkanı M.Fikret özbilgin, sektörümüzün sorunlarını dile getirerek, özellikle son zamanlarda KİT'nde başlatılan kadrolaşma hareketini eleştiren aşağıdaki konuşmayı yaptı.

Sayın Konuklar
Sayın Delegeler
Basınımızın ve TRT'nin Değerli Temsilcileri

Odamızın artık gelenekselleşmiş diyebileceğimiz Madencilik ve Teknik Kongrelerinin onbirincisini yaşı-

yoruz. İki 20 yıl önce bugüne göre oldukça mütevazı koşullarda, çok sınırlı sayıda insan gücü ile, kendilerine örnek bir benzer organizasyonun olmadığı koşullarda başlatılan Kongrelerimiz, bugün artık sektörümüzün en özlenen, en renkli ve en içerikli etkinliği olmuştur. Bu geleneği başlatan ve bugüne taşıyan ve bir kısmı bugün aramızda olmayan değerli meslektaşlarımızı saygı ile anıyorum. Ve bu Kongreyi oluşturmada emeği geçen, başta Yürütme Kurulumuz olmak üzere, tüm kişi, kurum ve kuruluşlara teşekkür ediyorum.

Kongremiz bir yandan, günümüz madencilik düzeyinin, sorunlarının, birikimlerinin aynası olurken, diğer yandan da tarihe belge oluşturmaktadır, öte yandan, Kongrelerimizi bütünleyici bir işlevi olan Madencilik Sergisi, sektörde etkinlikte bulunan Kuruluşları tanıtmaya olanağı verirken, üreticileri kullanıcıları buluşturan, yenilikleri tanıtan vazgeçilmez bir organizasyondur.

Bu yıl Kongremizde ilk kez yer alan Fotoğraf Sergisinde ise madencilik mesleğinin Türkiye'de içinde bulunduğu koşulların topluma tanıtılması ve bu sorunların çözümüne yardımcı olmak amacıyla düzenlenen bir yarışmanın ürünleri sergilenmektedir. Geçtiğimiz günlerde sonuçlanan yarışmaya katılan, Seçici Kurul'da yer alan, fotoğraf sanatçılarında ve meslektaşlarımızda, katkılarını esirgemeyen tüm-kişi ve kurumlarımıza teşekkür eder, derece alanları kutlarız.

Bu tür etkinliklerin önümüzdeki yıllarda da yapılmasında yarar olduğuna inanıyorum.

Kongrelerimizi yalnızca bilgi aktarımı yapılan plat-

formlar olarak görmemek gerekir, ilişkileri pekiştiren, dayanışmayı güçlendiren dostları biraraya getiren-işlevini hiçbir zaman gözardı etmemişizdir ve edilmemelidir.

Sayın konuklar, değerli delegeler,

Son günlerde meslektaşlarımızı tedirgin eden gelişmeler nedeniyle oluşan tepkileri burada dile getirmek istiyorum. Geçmiş yıllarda yaşanmış kimi olayların benzerleri yeniden görülüyor. Çalışanlar arasında huzursuzluk yaratan, bariz biçimde özne ve siyasi tercihlere dayanan kadrolaşmalar ülkeye bir yarar getirmemektedir. Siyasal karar organlarında yer alanlar, görev sürelerinin uzun olmadığını bile bile, KİT'lerin yönetim kademelerinde köklü değişiklikler yapabilmektedir. Aynı siyasal iktidarda bir bakanın değişmesi ile, bir kuruluşun vardiya şefinin bile özne tercihlerle değişmesi, dünyanın neresinde görülmüştür. TTK'da gözlenen böylesine keyfi uygulamaların önü bir biçimde kapatılmalıdır.

Bugünlerde bir başka huzursuzluğun odağı da Etibank. Ülkemiz madenciliğine ve sanayine katkıları övülmeye değer bir kuruluşumuz olan Etibank'taki atamalar sözde dondurulmuş, ancak uygulamalar zaman zaman devam etmekte, çalışanların tedirginliği sürmektedir diye olan bitenlerin söylenen gerekçesi de bu kurumlarımızın tüccar gibi çalışacağı, kuruluşun daha iyi yapıya kavuşturulması, rasyonel işletmecilik ya da medeni çalışma ortamının oluşturulması.

Şimdi çok kısa bir değerlendirme yapalım. Yıllarca yukarıda çizdiğimiz tablo tekrarlanıyor. Yani siyasai

Oda Başkanımız M. Fikret ÖZBİLGİN

kadro ya da üst düzey yöneticileri değişiyor, domino taşları gibi, değişiklik pramidin tabanına aktarılıyor. Bir kısım insanlar pasif görevlere getiriliyor, kadrolar yandaşlarla dolduruluyor. Sonra günün birinde her şeye yeni baştan başlanıyor. Ve fatura çalışanlara ç-

kartılıyor. Eğitimini kendi ülkesinde yapmış çalışma yaşamına kendi ülkesinde başlamış, atandığı görevleri yeraltı, yerüstü demeden yapmış olmanın dışında hiçbir suç olmanın bu insanlara, beceriksiz ve yanlı iktidarın hatalarını ödetmenin kabul edilebilir hiçbir yanı olabilir mi? Bunu kabul etmemizi hoş karşılamamızı kimse beklememelidir.

Söz Etibank'dan açılmışken bir endişemizi burada belirtmeyi görev sayıyorum. Devletin ekonomideki ağırlığını azaltmayı amaçlayan ve ülke dışındaki dinamiklerle yönlendirildiği herkesçe kabul edilecek ekonomi politikalarından madencilik sektöründe nasibini alacağı benziyor. The Morgan Bank tarafından 1986 da hazırlanan rapora göre sıra Eti bank'a geliyor anlaşılır.

Önce bor işletmeleri, daha sonra krom işletmeleri ve ardından diğerleri yerli yabancı tekellere satılacak mı? Peşkeş mi çekilecek? Sözleşmeli personel uygulaması ile alt yapısı oluşturulan The Morgan Bank tarafından kadaströ çalışmaları yapılan KİT'ler parsel parsel satılmak isteniyor. Masum sözcükler, kutsal hedefler ardındaki gerekçeler neden söylenmiyor? Zarar eden kuruluşu kim alır? Kuruluş kâr ediyor ise siz niye satarsınız? Rasyonel çalıştırmadığınızı devretmeye haklı göstermeye çalışırsanız, bunun sonu gelmez.

Bugün KİT'ler yarın vergi toplama derken güvenlik, yargı ve diğerlerini devretmenin gerekçesini oluşturmuş olursunuz.

Bu nedenlerle bu kuruluşlarımızın daha fazla tahrip olmaması ve uzun dönemli bir üzüntü kaynağı yaratmaması, madenciliğimizin daha da geriye götürülmemesi için gerekli önlemler ivedilikle alınmalıdır. Kimi işletmelerde tesislerde üretimlerin durdurulması yönetimin iki dudağı arasında bırakılmamalıdır. Bu köklü kuruluşlarda tüccar anlayışına yer yoktur.

Sayın Konuklar, Değerli Meslektaşlarım,

Bizim ilgi alanımız madencilik. Ve madenciliği kimse alınmasın güvenmesin ama öncelikle bizler bu salonda toplananlar bilir. Ve bilmek zorundadır da zaten. Bilimi, teknolojiyi, ekonomik ve yasal yönleriyle, bütünden soyutlamadan değerlendirir bu salondakiler. Kişisel ya da grupsal çıkarlar bir yana bırakılmalı bugünün toplumuna ve gelecek kuşaklara karşı sorumluluk gözardı edilmemelidir. Gün geçiştirmeye yönelik politikalarla nereye geldiğimizi görüyoruz. Düşünebilir musunuz, bir ülkenin, madencilik gibi kaynaklar üreten, sanayide lokomotif işlevi olan bir sektörünün politikası yoktur, iktidarlar madenciliğe nasıl bakacaklar bilmiyorlar. Birkaç istisnayı dışlarsak, dün de böyleydi bugünde böyle. Ama yarına böyle devredilmemelidir. Bundan 54 yıl öncesinin yokluğunda, maden arama üzere bir kuruluş yoktan var ediliyor. Yıllarca şu ya da bu biçimde, ülkenin kalkınmasına büyük katkılarda bulunuyor. Ve bugün seçeneğini oluşturmadan tartışılmadan dünyada benzeri az görülür türden potansiyele sahip bu kuruluşun ne olacağı yeniden düşünülüyor.

Yine bundan 35 yıl öncesinde bir maden yasaşı çı-kartılıyor, işletilemiyor, gerekleri yerine getirilmiyor. Son olarak yasa 4 yıl öncesinde silbaştan yapılıyor. Gecekondu yapar gibi; eski ve yeni yasa teşkilatlanmayı öngörmesine karşın bu yapılmıyor ve denetim görevi bir başka güzide kuruluşumuza asli görevi olmasına karşın MTA'ya verilmeye çalışılıyor. Sektörde finansman sorununu çözsün diye fon oluşturuluyor. Ama hangisi çalışıyor bunların? Hepsi felç durumda. Bunların yanısıra yeni aramalar bir yana, zamanında bulunmuş kömürlerimizi işletip ısınmada kullanılabilir hale getirmek için kaynak yaratılmıyor, dünyanın öbür ucundan yüksek fiyatlarla kömür ithal ediliyor ve bu ithalatlar için kaynak bulunabiliyor. Ve bu işin faturası da bu ülkenin insanlarına çıkarılıyor.

Madencilik sektöründeki kamu kuruluşlarının her biri bir bakana bağlı. Her yıl değişen bakanlarla politika mı oluşturulur, politika mı koordine edilir. Dünyada bir benzeri daha var mıdır bu uygulamanın?

Peki politikasızlık yalnızca ekonomide mi? Hayır. Eğitimde, istihdamda da aynı şeyler yaşanıyor. Var olan üniversitelerin sorunlarını çözemezken, bunların mezunlarını istihdam edemez iken mahalle mektebi açar gibi, maden mühendisliği bölümleri açılıyor. Dün Sivas, İsparta'da yapılanları onarmadan, bugün Kayseri'de yeni yaralar açılmaya çalışılıyor. Artık bütün bu yanlışlıkların son bulmasını diliyoruz. Kanımızca işe başlamada öncelik herkesin bildiği, geleceğini kestirebildiği, ülke gerçeklerini ve toplum yararını gözeten kaynakları harekete geçirici bir madencilik politikasının belirlenmesinde...

Bu amaca hizmet edecek bir araç Kongremizin üçüncü gününde vardır. Üçüncü gün düzenlenecek panele, parlamentoda grubu olan siyasi partiler, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, DPT ve özel kesimden temsilcilerle çağırıldı; dileğimiz odur ki, ülkemiz madencilik politikasına ilişkin görüşü olan herkes panele katkı koysun; ve ortaya çıkan görüşler, ülke madenciliğini yönlendirenlere dikkate alınsın.

Sayın konuklar, değerli meslektaşlarım,

Güzel, sorunsuz günlerde yaşamak hepimizin hakkıdır, dileğidir.

Gelişmekte olan bir ülkede yaşadığımızı, bu tür ülkelerde sorunların çözümünün kolay olmadığını biliyoruz. Ancak, bizlere düşen, var olanla yetinmek, yanlışlara göz yummak değildir, insan olmanın doğal gereğidir daha iyinin peşinde olmak, içinde yaşadığı çevreyi daha yaşanılır kılmak. Tüm çabalar güzelliklere ulaşan yolun kısaltılması, geriye gidişlerin engellenmesi içindir.

Sayın konuklar, değerli delegeler,

Konuşmamı bitirirken, Kongremizdeki panel ve bildirilerden çıkacak görüşlerin ülke madenciliğine ışık

tutacağına olan inancımı belirtir, Kongreye emeği geçen, katkı koyan, tüm kişi ve kuruluşlara bir kez daha teşekkür eder, hepinizi saygıyla selamlarım...

M.Fikret özbilgin'in konuşmasından sonra, Kongre Başkanı ve TKİ Genel Müdür Yardımcısı İhsan Şirin; kongrelerin anlamını, mesleğimizdeki dayanışmayı arttıran yöndeki katkılarını ve bilgi aktarımı konusundaki önemini vurgulayan aşağıdaki konuşmayı yaptı.

Kongre Başkanı İhsan ŞİRİN

Sayın Başkan,
Ana Muhalefet Partisinin Sayın Genel Başkanı
Sayın Milletvekilleri
Sayın Konuklar, Değerli Meslektaşlarım
Basın ve TRT'nin Sayın Temsilcileri

Maden Mühendisleri Odası'nın düzenlediği Türkiye Madencilik Bilimsel ve Teknik 11. Kongresi'ne hoş geldiniz. Sizleri şahsım ve kongre komitesi adına saygı ile selamlıyorum.

Geleneksel olarak tertip edilen bu kongrelerde, meslektaşlarımıza ve madencilik camiasına dünyada gelişen ve uygulamaya konulan yeni teknolojiler karşılıklı müzakere ortamında aktarılarak çok önemli bir mesleki ihtiyaç giderilmektedir. Bu bakımdan Kongrenin tüm madencilik camiasına faydalı olacağını, dolayısıyla ekonomimizin gelişmesine katkıda bulunacağını umut ve temenni ediyorum.

Çeşitli ülkelerin maden pazarlarında kıyasıya rekabet ettikleri bilinen bir gerçektir. Yaşayan bu rekabeti sürdürebilmek için maden üretiminde kalite ve randımanı artırıcı maliyeti düşürücü önlemlerin alınması zarureti doğmuştur.

Şüphesiz ekonomik ihtiyaçlardan kaynaklanan bu verim artışı teknolojide de yeni yeni buluşların meydana gelmesini! zorunlu kılmaktadır.

Ülkemizin ihraç ettiği ürünlerde, değişen ve gell-

"Sanayinin belkemiğini teşkil eden madencilik mesleğinin zamanın koşullarına uygun hale getirilmesi ve tutarlı bir madencilik politikasının uygulanması zorunludur."

şen dünya koşulları karşısında rekabetçi kalabilmesi için maden işletmeciliği ile maden endüstrisinde bazı iyileştirmelere yönelmesi gerekmektedir.

Madenlerimizin heba edilmeden en ekonomik şekilde işletilmesi ve değerlendirilmesi ülkemiz ekonomisi yönünden büyük önem taşımaktadır. Zira madenlerimizin yer üstü servetlerimiz gibi tekraren üreyerek ülkemizin hizmetine girme şansları yoktur.

Üretilen cevherlerin ekonomiye tam manası ile verim sağlayabilmesi için maden endüstrisinde dikey entegrasyonu teşvik edilmesine geçilmesi şarttır.

Medeniyetin temel taşlarından birini oluşturan sanayinin belkemiğini teşkil eden madencilik mesleğinin zamanın koşullarına uygun hale getirilmesi ve tutarlı bir madencilik politikasının uygulanması zorunludur.

Ülkemizin sanayileşmeden kalkınamayacağı artık bilinen bir gerçektir.

Bunun için de madencilğe her yön ile önemiyet vermek gerekmektedir.

Sanayileşmenin boyutları fert başına tüketilen enerji, çelik ve metallerin miktarları ile ölçülmektedir.

Kongrede tartışılacak tebliğlerin içinde hukuksal sorunların da olması madencilik mevzuatına ışık tutacaktır. Ayrıca madencilik teknolojisi randımanlar emniyet, çevre sorunları, Avrupa Topluluğu'nun madencilikimize muhtemel etkileri, eğitim ve istihdam gibi önemli konuların ele alınması, Kongrenin çok faydalı neticeler vereceğini göstermektedir.

Kongrenin düzenlenmesinde emeği geçen, Maden Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu'na ve değerli meslektaşlarımıza tebliğleri ile katılan bilimcilere, yardımlarını esirgemeyen Resmi Kurumlara ve özel Teşebbüse huzurlarınızda teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Kongrenin ülkemize ve madencilik camiasına hayırlı olmasını diliyorum, sizleri saygılarımla selamlıyorum.

Daha sonra kürsüye gelen TMMOB Başkanı Sayın Teoman Aiptürk ise, mühendis ve mimarların güncel olarak karşı karşıya buldukları sorunlara değinerek, ülkemiz ekonomisinin ciddi bir kriz içinde olduğunu belirtti. Sayın Teoman Aiptürk özetle aşağıdaki konulara değindi:

"...ETKB'nın gazetelerde yayımlanan iş ilânında kadın-erkek ayırımı yapılmıştır. Bu ayırım Anayasa'ya aykırıdır. Bilerek yapılmadığını, bir yanlışlık sonucu olduğunu umuyoruz... ETİBANK'

TMMOB Başkanı Teoman ALPTÜRK

ta reorganizasyon adı altında yapılanların ardında, başka şeyler bulunduğu endişe ediyoruz. Çalışma barışını bozan bu gelişmeler, mühendis ve mimarları üzmüştür... Çalışanların ücretleri sürekli olarak gerilemektedir. Çalışanlar devletten alacaklı durumdadır. Vazgeçilmez gereksinimlerden olan yayın izleme hakkı, bugün mimarlar ve mühendisler için erişilmez olmuştur..."

Çok sayıda konuk ve izleyicinin büyük bir ilgi ile izlediği kongrede, geleneğe uyularak, konuk konuşmacılara da söz verildi. İlk konuşmayı yapan Sosyaldemokrat Halkçı Parti Genel Başkanı Erdal İnönü, madenlerin en akılcı biçimde, tahrip edilmeden ve ülke ekonomisi yararına işletilmesini istediklerini belirterek, madencilğe yatırım yapılmasını eleştirdi. Dünyanın öbür ucundan kömür getirilmesini kabul etmediklerini; kömürlerin devlet tarafından işletilmesinin yararlı olduğunu belirten Sayın İnönü, ETİBANK'taki gelişmelere de konuşmasında yer verdi ve bu konuda şunları söyledi: "Uzmanları yerinden etmeyi kabul edemeyiz: Bu kuruluşumuzu bu hale sokmaya hakkımız yoktur. ETİBANK'ın yabancı sermayeye satılmasını onaylamıyoruz. Bu konuda ilgilileri uyarıyorum." Bir devlet kuruluşunun (ETKB Maden Dairesi) bayanları işe almamasını eleştiren Sayın İnönü,

SHP Genel Başkanı Erdal İNÖNÜ

Madencilik Fonu'nda toplanan paraların madencilikte kullanılmasını istedi.

Sayın İnönü'nün ardından, Anavatan Partisi adına Maden Mühendisi Metin Balıbey ve Doğru Yol Partisi adına da Esat Kıratlıoğlu, birer konuşma yaptılar. Sayın Balıbey, konuşmasında madenciliğin önemine değinerek, "Madenciliğimizin sorunu 3—5 yılda oluşmamıştır. Türkiye 'de kalıcı bir madencilik politikasının belirlenmesinin zamanı gelmiştir. Panelin bu konuda seçilmesi isabetlidir." dedi. Sayın Kıratlıoğlu ise, yaptığı konuşmada "önemli olan madenlerin rantabl işletilmesidir. Kimin işlettiği önemli olmamalıdır." dedi ve ETİBANK'taki son gelişmeleri de şiddetli bir biçimde eleştirerek, ETİBANK'ın yabancılara satılmasının kabul edilemeyeceğini belirtti ve Türk Madenleri'nin yabancılara peşkeş çekilmesine izin vermeyeceklerini söyledi.

Daha sonra MTA Genel Müdürü Prof .Dr. Orhan Baysal konuştu. Sayın Baysal, MTA'nın çalışmalarından söz ederek, bugüne değin yapılanları yeterli görmemek ve sanayideki değişimlere ayak uydurmak gerektiğini söyledi. Sayın Baysal, "Ülkemiz potansiyelinin ortaya çıkarılması gerekir. Bu hususta siyasi otoritelere ve diğer yetkililere görev düşmektedir." dedi.

Açılış oturumunun son konuşmasını ise, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Başkanı Maden Mühendisi Bektaş Göze yaptı. Sayın Göze'nin konuşma metni aşağıdaki gibidir:

Sayın Başkan,

Türkiye Madencilik Bilimsel ve Teknik 11. Kongresinin Değerli Delegeleri, Bayanlar ve Baylar,

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Maden Mühendisleri Odası'nın 11. Bilimsel ve Teknik Madencilik Kongresini, Kıbrıs Türk Mühendis ve Mimarları adına başarı dilekelerimle ve saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, bayanlar ve baylar,

Maden Mühendisleri Odası'nın düzenlediği Madencilik Bilimsel ve Teknik Kongrelerinin Türkiye madenciliğine yaptığı katkıları bu kürsüden saymaya çalışmaya gerek duymuyorum. Salonu dolduran değerli teknik elemanlarla bilim adamlarının buradaki varlığı bu savın en belirgin ve tartışmasız kanıtıdır.

Meslek örgütlerinin engin birikim ve deneyimleriyle bilimsel gelişme ve uygulamaya koyduğu bu katkıları yadsımak olası değildir. Aynı zamanda bu işlevin, meslek odalarının varlık nedenlerinden biri olduğu da tartışılmaz bir gerçektir. Meslek Odaları ve demokratik örgütler, demokratik yaşamın da en belirgin öğeleridir. Ancak ülkede önemli-demokratik öğelerin başında gelen bu olgu, belli ve vazgeçilmez koşullarla bir ölçü olarak kendini gösterir. Bu koşulları yerine getir-

diği ölçüde, ülkede demokrasinin göstergesi olarak açığa çıkar. Bugün ve bundan önce gerçekleştirilen bilimsel ve teknik etkinlikleri ile, üyelerinin engin deneyim ve birikimiyle gücünü kanıtlayan Maden Mühendisleri Odası ve diğer meslek kuruluşları, konu ile ilgili teknik politikaların çizilmesinde en önemli söz sahibi kurum olduğunu kanıtlamaktadır.

K. Kıbrıs TMMOB Başkanı H. Bektaş GÖZE

Bu gerçeklikten hareketle yola çıkıldığı zaman, meslek odalarının; teknik politikaların belirlenmesinde ve mesleki uygulamaların denetiminde, alabildiğine özerk yasal yetkilerle donatılması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu ilke, demokrasinin öngördüğü katılım ve özyönetim ilkelerinin açık göstergesidir de.

Bü katılım ve özyönetim ilkelerinin yaşama geçirilmesi için ; yasal örgütlenmeye koşut olarak, teknik elemanların ücretleri başta olmak üzere, işi planlayıp yürüten ve sonuçlandıran eleman olarak, çalışma ortamında hareket kabiliyeti ve benzeri koşulları sağlayacak düzenlemeler de gözardı edilmemelidir.

Meslek örgütlerinin; bu yetkilerle donanması halinde, yalnız teknik politikaların oluşmasına değil, ülkedeki demokratik yaşamın geliştirilmesine de büyük katkıları olacaktır ve olmalıdır.

Bilişim çağının yaşandığı ve insanoğlunun uzayın derinliklerinde korkusuzca yolculuğa çıktığı dünyamızda, bilim ve teknolojiye büyük yarışta başarı kazanmanın vazgeçilmez koşulunun, bu demokratik çalışma ilkelerinden geçtiğine inanıyorum.

Disiplinlerarası sınırların belirlenip meslek şovenizminin ortadan kalkmasından, sağlıklı teknik politikaların tespitinin ötesinde demokratik yaşamın öngördüğü ilkelerin yerleştirilmesine varıncaya dek, kurumların, önünde duran görevleri yerine getirebilmesi için, tamameii özerk çalışan birimler haline getirilmesi gerekmektedir

TMMOB Maden Mühendisleri Odası'nın aktivitelerinin bu yolda katedilen adımlar olduğuna inanarak,

ETKB Müsteşarı Sami YAVUZ'un Madencilik Sergisini Açışı.

Kongreyi bir kez daha saygıyla selamlıyor ve başarılar diliyorum.

Daha sonra, sektörümüzde çalışan mühendislerin büyük çoğunluğunun hocaları olarak, bizleri yetiştirdikten sonra emekli olan Prof.Dr. Taccettin Ataman ile Prof.Dr. Cemal Blrön'e, yapmış oldukları eğitim hizmetlerinin anısına hürmeten, Yönetim Kurulumuz tarafından birer şükran plâketi verildi. Odamız Başkanı M.Fikret özblgin'in kısa bir konuşmasının ardından, Hocalarımız, plâketlerini eski Oda Başkanlarımızdan Murat Turan ve Ömer Yenel'in eliyle aldılar. Bu kısa ve duygulu törenin ardından, Madencilik Sergisi ile "Türkiye" de Madencilik" konulu fotoğraf sergisi, ETKB Müsteşarı Sami Yavuz tarafından açıldı ve böylece, konukların sergiyi gezmeleriyle açılış oturumu kapanmış oldu.

Açılış oturumunun kapanışını izleyen öğle sonrasında 28 Nisan 1989 günü akşamına kadar süren Kongre'de, 31 i yerli ve 9 u da yabancı olmak üzere 40 bildiri sunuldu ve tartışıldı. Odamız da kongreye "Altın Aramaları ve Ülkemiz Açısından önemi" başlıklı bir bildiri sundu.

Kongre sırasında "Nasıl Bir Madencilik Politikası?" başlıklı bir de panel yapıldı. Madencilüğimizin çeşitli sorunlarının ve politikalarının tartışıldığı paneli Ömer Yenel yönetti. Panele, ANAP adına Metin Balıbey, SHP adına Fuat Atalay, DYP adına Esat Kırathoğlu, ETKB adına Atf Köktürk, Özel Sektör adına İsmet Kasapoğlu ve Odamız adına da Murat Turan konuşmacı olarak katıldılar. Beş saate yakın bir zaman alan panele, kongrenin en kalabalık oturumunu teşkil eden bir dinleyici kitlesi tarafından, büyük bir ilgi ile izlendi. Panele katılan konuşmacıların tamamının görüş birliğine varmalarıyla elde edilen aşğıdaki sonuçlar, Panel aracılığıyla, sektörümüzün yetkilileri ile ilgililerine ilan edildi ve TRT Radyoları'nın İkinci Programı tarafından da kamuoyuna duyuruldu:

— Türkiye'nin yıllardır bir madencilik politikası

"...Üyelerinin engin deneyim ve birikimiyle gücünü kanıtlayan Maden Mühendisleri Odası ve diğer meslek kuruluşları, konu ile ilgili teknik politikaların çizilmesinde en önemli süz sahibi kurum olduğunu kanıtlamaktadır."

olmamıştır. Madencilik, hükümet ve parti programlarında bile geçirilen bir sektör olagelmıştır.

— Madenler tükenebilir ve yenilenemeyen kaynaklardır. Madencilğe ilişkin her adımda, bu gerçek daima gözönünde bulundurulmalıdır.

— Türkiye, madenleri yeterince aranmamış bir ülkedir ve bugün yararlanılanın çok üzerinde bir potansiyele sahiptir.

— Siyasi partilerin, madenlerin işletilmesine kendi ekonomik politikaları doğrultusunda yaklaşımları en doğal olanıdır. Ancak, doğal kaynaklarımız yeraltında atıl bırakılmamalı ve ülke kalkınmasında mutlaka yararlanılmalıdır, önemli rezervlere sahip olduğumuz madenlere dayalı sanayiler kurulmalı, bunları son ürüne değin işleyebilecek uzmanlaşmalara gidilmeli ve gerekli teknolojiler üretilmelidir.

— Maden Yasası ülke gerçeklerine uygun hale getirilmeli, yasanın, uygulanmasını denetleyecek olan Maden Dairesi de kalıcı ve nitelikli kadrolarla donatılarak, Merkez'de ve Taşra'da güçlü bir biçimde örgütlenmelidir.

— Günümüzde herbiri ayrı bir Bakan'a bağlı olan Genel Müdürlükler, tek bir Bakan'a bağlanmalı ve koordinasyonları sağlanmalıdır.

— Kaynağını Madencilik Sektörü'nün birikimlerinden sağlayan Madencilik Fonu, başka amaçlar doğrultusunda kullanılmamalı ve sektörümüzü finanse edecek mekanizmalar mutlaka çalıştırılmalıdır.

— Sektörümüze ilişkin kararlar oldu bittiye getirilmemeli; ilgili tarafların, kişilerin, kurumların ve kuruluşların görüşleri mutlaka alınmalıdır.

— Panelde ortaya çıkan görüşlerin gerçekleşmesi ve öngörülen tedbirlerin bir an önce alınması için, yetkililerce gerekli girişimler başlatılmalıdır.

DHeğimiz, üz9rlne sanayilerin kurulacağı doğal kaynaklar olarak görülmesi gereken ve tükenbilir kaynaklar olan, madenlerimizin, ülkemiz insanları yararına kullanılması ve kongreye sunulan bildirimler ile paneldeki tartışma sonuçlarının yetkililerce dikkate alınmasıdır.

ALTINA

Madencinin biri öte tarata göçtüğünde, elini kolunu sallaya sallaya cenneten içeri girmeye yeltenince, nizamiye görevlileri tarafından bir güzel haşlanır. Ancak kimliği açıklığa kavuşturuktan sonra haline acırlar: ama, içerisinde tıklım tıklım dolu olması nedeniyle, kadro boşalınca kadar kayıt-kabul işlemi yapılamayacağını kendisine resmen tebliğ ederler, içeriye şöyle bir baktığında, ayakta duracak yer bite kalmadığını kendi gözleriyle de gören madenci, çarelerin tükenmeyeceğinin bilincinde olarak, teslim olmaz ve bazıları ikna yöntemiyle cehennem kadrolarıyla becayaşe razı etmeyi becerebilmesi halinde, vize alıp alamayacağını sorar. Yetkililerin bunun kendi problemi olduğunu bildirmeleri üzerine, kapının aralığından içeriye doğru lâmbasını kısa aralıklarla söndürüp yakmaya başlayan madenci, üç deta peş peşe "Cehennemde altın bulundu!" diye avaz avaz bağırır. Bunun üzerine, pek tabii ki göz açıp kapayana kadar, cennetteki tek mil madenci taifesinin ardında, nizamiyedeki toz bulutundan başka hiçbir şey kalmaz. Avare avare cenneti dolaşan madencinin, birkaç saat sonra, yalnızlıktan canı sıkılmaya başlar. Şiryandan da "acaba?" kurdu içini kemirip durmaktadır. En sonunda, çantasını omuzlar ve nizamiye görevlilerinin faltaşı gibi açılan gözlerini, "Cehennemde altın bulunmuş da, belki bizim kismetimize de iyi bir saha uyar. Haydi hakkınızı helal edin." diye cevaplayarak yola düşer.

Tayfun Özusu
Maden Y. Mühendisi
1971/1672

Madencilik sektörü, son iki onyılda bu yana, dünya çapında gözlemlenebilen çağdaş bir altına hücum dönemi yaşıyor. Dünya madenciliği yarı yarıya altın madenciliği ile özdeşleşti desek, pek fazla abartmış sayılmayız. Bültenimizin dış haberleri veren bölümünde de okunacağı gibi; sektörümüzdeki arama, işletme ve işleme faaliyetleri ile ilgili haberlerin yarısı, dünyanın herhangi bir yerindeki bir altın yatağından söz ediyor. Primer altın işletmeleriyle birlikte, altının yan ürün olarak kazanıldığı veya kazanılacağı madenleri de hesaba katarsak, anılan oran yarıyı da geçiyor. Altının prospeksiyonu, aranması, işlenmesi ve metalleri ile ilgili olarak, 70 li yılların başından bu yana yurtdışında yayımlanan madencilik periyodiklerinin her sayısında, en az bir makalenin yazıldığını görüyoruz ve okuyoruz. Bu periyodiklerin yine en az bir sayısı, her yıl altın özel sayısı olarak çıkartılıyor. Anılan dönem içinde, altın madenciliğinin çeşitli evrelerindeki işlemlerin yürütülmesi için, milyarlarca \$ tutarında yatırımlar gerçekleştirildiği halde, bu yatırımlardan beklenen yararlar fazlasıyla sağlanmış olsa gerekir ki halâ milyarlarca \$ lık yatırımların yapılması öngörülüyor. Örneğin sadece —Güney Afrika, SSCB ve ABD'nin ardından dünyanın dördüncü büyük üreticisi olan— Kanada'da, altın madenlerinin prospeksiyonu, aranması, mühendislik etütleri, ana hazırlık işlemleri, işlenmesi, işlenmesi ve mevcut işletmelerin tevsiyatı veya rehabilitasyonu için, 1988, 1989/1990 ve daha ileriki yıllarda toplam 1,63 milyar \$ tutarında yatırıma gidilmesi öngörülüyor. Kanada'nın toplam sektörel yatırımlarının % 27 sini oluşturan bu rakama, altının, primer maden işletmeleri dışında, yan ürün olarak kazanıldığı veya kazanılacağı yataklar için harcanacak yatırım tutarlarının dahil olmadığını

bir defa daha yineleyelim). Anılan sayısal veriler, altın madenciliğinde dünya ölçeğinde güncelleşerek yaşanmakta olan patlamanın, giderek daha da gelişeceğini ve büyüyeceğini gösteren bariz kanıtlardır.

Bu makale kapsamında —20. yüzyılın sonuna doğru tanık olduğumuz ve güncel anahatlarını yukarıda kabaca çizdiğimiz— "çağdaş altına hücum" olgusunun, karakteristik özelliklerine değinmeden önce, kısa tarihi geçmişi ve gelişimi incelenecek ve sonra da ülkemizdeki yankıları tahlil edilecektir.

Metallerin en değerlisi olmadığı halde (örneğin, platin: 500.- \$/oz, rodyum: 1.200.- \$/oz) en popüler olan, teknik açıdan da en üstün tel çekilebilirliğe ve dövülgenliğe (düktiliteye ve maleabiliteye) sahip olması gibi eşsiz metalik özellikleri bulunan ve karakteristik parlaklığı ile büyüdüğü insanlardan asalet unvanı kazanan sarı metalin madenciliğinin tarihi, insanlığın tarihi kadar eskidir. Müzelerde sergilenen dikilitaşlar üzerindeki resim yazılar ve papirüs üzerine çizili haritalar MÖ. 3.800-1.500 yılları arasında, Mısır'ın Nubya bölgesindeki sahalarda altın madenciliği yapıldığını kanıtlamaktadır. Ayrıca, kâğıt veya deri üzerine yazılmış en eski belge olan Tevrat'ta da Firavunlar çağında altın madenciliği ile uğraşıldığı vahyediliyor(2). Mitoloji'de ise Batı Anadolu'da bulunan rezervlerin, tanrıların gazabına uğrayıp lanetlenen Frigya Kralı Midas'ın her tuttuğu nesneyi altına dönüştürecek kadar zengin olduğu bildiriliyordu. Yine mitoloji kaynakları, ilk "altına hücum" olayının; Ege'nin öte yakasından kürek, yelken ve iman gücü ile hareket ederek, Boğazlar'dan Karadeniz'e geçip Kafkasya'nın Kolhis elinde saklanan altın koç postunu ele geçirmek amacıyla, maiyetindeki bir avuç maceracı ile birlikte şefe-

HÜCUM

TARİHİ GELİŞİMİ BELİRLEYİCİ NEDENLERİ FİYATLANDIRMA MEKANİZMASI ÜLKEMİZDEKİ YANSIMALARI SEKTÖREL ÖNEMİ

re çıkan İolkos'lu İason tarafından başlatıldığını ileri sürüyor(3). Ne var ki mitoloji, teoloji ve arkeoloji kaynaklarının ötesindeki tarih bilimi, altına hücum olaylarının esas olarak yakın çağın üç ayrı döneminde yaşandığını anlatıyor. Şimdi sırası ile ve kısaca bu üç döneme değinelim.

I. Altına Hücum Dönemi, bugünün "batı uygarlığı"na hiç utanmaksızın "Latin Amerika" diye adlandırılan Orta ve Güney Amerika'nın yağmalanması sürecinden ibarettir. Varlığı yerli sakinlerince binlerce yıldan beri bilinmekte olan topraklar, 15. yüzyılın sonuna doğru İberya Yarımadasından yelken açan gemicilerin ayaklarının üzerine basması ve buraları kraları veya kraliçeleri adına takdis ve temlik etmesiyle birlikte, her nedense, "mekşuf" oldu. "Keşif" tarihinin birkaç onyıl ardından da kendilerine "Los Conquistadores" (fatihler) adını veren barbar sürüleri; altın, gümüş, Hz. İsa Mesih, kraliyet, vs. uğruna, yerü halkları haşarat örneği kırmaya başladılar. Sözüm ona "mekşuf" kıtada yaşayan yerliler gerçekten uygardılar; astronomi, mimari, madencilik ve metalürji alanındaki bilgileri inanılmaz ölçüde ilerdeydi; savaş sanatını da çok iyi biliyorlardı; ama, ne yazık ki metalürji bilgileri sadece demirdışı metallere münhasırdı. Yerliler demir-çeliği, barutu ve atları ilk defa İberya'lı barbarların aracılığıyla, kanları pahasına, tanıdılar. Soykırım vahşetini izleyen sindirme ve köleleştirme fazlalarının ardından; önce tapınaklardaki kutsal sanat eserlerinin odun ateşi ile eritilip altın külçeleri haline dökülmesi ve sonra da bonanza nitelikli plaserlerden başlayıp primer yatakların işletilmesi süreçleri ile gelişen bir madencilik talanı yaşandı. İKİ YÜZYIL'dan (16. ve 17.) da uzun bir dönem boyunca, sayısız katır katarlarıyla Atlantik limanlarına taşınan dore külçeleri ile tıka basa yüklü kalyonlar, Akdeniz'e doğru demir vira ettiler(4). Avrupa'da yaşanan rönesans ile dünyayı sarsan sanayi devrimini finanse eden ve böylece burjuvazinin doğumunu da hızlandıran sermaye birikiminin temelinde, I. Altına Hücum Dönemi süresince, Orta ve Güney Amerika'dan yağmalanan altının yattığını cesaretle iddia edebiliriz.

II. Altına Hücum Dönemi, I. sinin yaklaşık bir yüzyıl ardından, aynı kıtanın kuzeyinde başladı. M. dönemdeki vahşet sayesinde palazlanan liberalizmin "Bırakınız yapsınlar; bırakınız geçsinler!" sloganiyla somutlaşan vahşeti, 19. yüzyılın ilk yarısı boyunca daha da şiddetlenmiş ve Avrupa'nın her yerinde kitlelerin sefalet uçurumuna yuvarlanmasına yol açmıştı. Özellikle Britanya Adaları'nda, ince damarların işle-

tilmesinde pano içi nakliyatın hızlandırılması ve dolaşısıyla da "prodüktivite ile rantabilitenin maksimizasyonu" amacıyla, on yaşından küçük çocukların yeraltında kömür çıkartmasına bile müdahale etmeyecek derecede liberallesen vahşetin^canından bezdiği kitleler ile anılan koşullar altında dahi iş bulamayan yığınlar, dalga dalga "yeni dünyalar"a doğru göçe başlamışlardı. Avrupa'nın diğer halklarınca da takviye edilen ve önce Kuzey Amerika'nın iskânına yol açan göç dalgasının 19. yüzyıl ortalarında "vahşi batı"ya kayması esnasında, ilk defa 1848 yılında Kaliforniya'da altın bulundu. Bu olayı, sırasıyla, 1851 de Avustralya'da, 1886 da Güney Afrika'da ve 1890 da Alaska'da altın bulunması izledi(5). Ne var ki bu dönemdeki altına hücum hamleleri, I. dönemdeki yağmalama sürecinin tersine, çok kısa soluklu bir insanlık trajedisine dönüştü. I. dönemin talancıları, oldukça disiplinli bir itaat ile bağlı oldukları merkezi feodal bir otoritenin —kelimenin tam anlamıyla monarşik olan— çıkarları doğrultusunda, hemen hemen tekeli diye nitelenebilecek bir sistem içinde, altın "ikmali" yapıyorlardı. Oysa ki II.'dönemin "madencileri", genel karakterleri itibarıyla, son derece liberal, ferdiyetçi, püritanist, pragmatist ve çoğunlukla da Anglosakson idiler. Yine çoğunlukla, madenciliğin gerektirdiği teknoloji ve sermaye donatımından yoksundular. Madencilğe, teknoekonominin bilimsel gerekleri açısından değil sarı metalin büyümlü cezbesine kapılarak kısa yoldan köşeyi dönmek hırsıyla ve definecilik-kumarbazlık içgüdülerinin tahrikiyle yaklaşıyorlardı. Küçüklerin, haliyle, büyükler tarafından yutulduğu bu anarşik dönem boyunca (I. dönemde yutulacak küçükler yoktu), yukarıda anılan zaman ve mekânlar da pek çok sayıda kişi ve şirket iflas etti; pek az sayıda kişi ve şirket köşeyi döndü. Spekülasyonların, birkaç bin'\$ a devredilen sahalardan, birkaç onmilyon \$ lık cirolar sağlanacak ölçüde astronomik boyutlara (o zamanlarda altın fiyatlarının birkaç \$/oz mertebesinde olduğunu hatırlatalım) ulaştığı bu dönemde insanlar harlandı. İnsanlar, altın uğruna; taş, kum ve buz deryalarında hayatlarını bile harcamaktan çekinmediler^). Birkaç hafta içinde mantar biter gibi kurulan kasabalar ve kentler —gravimetrik konsantrasyon ve amalgamasyon işlemleriyle kazanılabilecek irilikteki tane boylarında altın içeren cevherlerin, önce bonanza nitelikli plaserlerde ve sonra da primer yataklarda, tükenmesi üzerine— yine birkaç hafta içinde terk edilerek, ölü kasaba ve kentlere dönüştüler. Özellikle Alaska'nın uçsuz bucaksız buz steplerinde yaşanan trajik son ile kapanan II. dönem, ölümsüz usta

Şarlo'nun olayın insancıl yanlarını işlediği Altına Hücum adlı film ile belgelenerek tarihe karıştı.

III. Altına Hücum dönemi, I. sinin beş yüzyıl ve II. sinin de bir yüzyıl ardından, yine her ikisinin de yaşadığı altın havzalarında başladı ve çoğunluğu son iki onyıllık içinde bulunmuş olan epitermal yataklara doğru yön değiştirdi. Genel çerçevesi yazımızın başında oluşturulan III. dönemin karakteristik özelliği, başdöndürücü bir hızla ilerleyen çağdaş bilimsel ve teknolojik gelişmelerin sektörümüzdeki yansımalarıdır. II. dönemin sevimli simgesi olan pejmürde görünümü çalın prospektörün ve varını yoğunu yüklediği katırının solmuş fotoğrafları, artık birer madencilik belgeseli oldu. Onun bir yüzyıl önce masraflarını kurtarmadığı için terk ettiği dere boylarında, öfkeyle bir tarafa fırlatıp attığı kazması, küreği ve panesi; bugün, saatte yüzlerce m³ flüvyel malzemeyi işleyebilecek kapasitelerle çalışan devasa algarnalar (dredge) ile ikame ediliyor. Bir zamanlar prospektör gözüyle bir şey görülemediği için (yanlarında en son model mikroskoplar da taşısalar, yine bir şey göremeyeceklerdi), üzerine basılıp geçilen sahalarda şimdi tonlarca altın üretiliyor. Uydular aracılığıyla uzaydan anomali tesbiti, binlerce km² lik alanların maden potansiyelini tayin etmek için yürütülen hava prospeksiyonları, bir günde onlarca m lik kuyuları karot olarak tamamlayan sondaj makineleri, yüzlerce numunenin birkaç dakika içinde ppb prezisyonlu analizlerini bitirebilecek laboratuvarlar, onlarca mühendisin birkaç haftalık çalışmasıyla tamamlanacak etütleri birkaç saatte kâğıda dökülebilen bilgisayarlar, milyonlarca doları anında harcayabilecek finans kurumları, bir günde binlerce tonluk kazı işlemlerini yapabilecek dev makina parkları, onbinlerce ton pülpü sirküle edebilen konsantratörler, vs. gibi çağdaş teknik ve ekonomik gelişmeler; altına hücum olayının son iki onyılda hızlanmasına neden olan karakteristik özelliklerdir. Ama, lit. dönemdeki hücumu motive eden esas tayin edici özellik; altın fiyatlarının, son elli yıl içindeki tırmanışla kazandığı, dayanılmaz cazibesidir. Bu nedenle, konuyu daha iyi aydınlatılabilmek için, altın fiyatlarının değişimini etkileyen faktörlerin, ayrıntılı olarak ve yine tarihi gelişim süreci içinde, incelenmesi gerekmektedir. Bu konuya geçmeden önce de son dönemin, maden yatakları bilimi açısından, önemli bir özelliği olan Epitermal Model'in kısaca incelenmesi, altına hücum hamlesinin jeolojik yönünü tanıyabilmemiz için yararlı olacaktır.

Bilindiği gibi, yeryüzünün derin kesimlerinde, yüksek basınç ve sıcaklık altında; kükürtlü bileşikler, anyonlar ve klor içeren hidrotermal sıvılar, yerkabuğunda bulunan altını çözerek bünyelerine alıp taşımaktadırlar. Bu mineralize sıvılar, derinlerden yukarılara doğru çıktıkça; sıcaklık, basınç ve pH değişimleri nedeniyle, oksidasyon güçleri azalmakta ve redüktif

ortamlara göç ettiklerinde, taşınan altın kayaçların içinde veya yüzeyde çökelmektedir. Şon yıllarda altının jeokimyası üzerine yapılan çalışmalar; anılan altın çökmesinin, yeryüzüne yakın (0-500 m) derinliklerde ve dolayısıyla hidrotermal sıvı sıcaklığının 250°C den daha düşük olduğu epitermal evrede, büyük ve zengin yataklar oluşturabileceğini kanıtlamıştır. Bu çalışmalara dayanarak geliştirilen Epitermal Oluşum Modeli sayesinde, birkaç milyon yıl önce aktivitesini yitirerek kısmen veya tamamen erozyona uğramış olan sıcak su kaynakları ile günümüzde de aktivitesini sürdürmekte olan kaynakların civarında, pek çok altın yatağı bulunmuştur. Yeni Zelanda'nın Waitapu Jeotermal Sistemi'ndeki Champagne Pool adlı sıcak su gölcüğünün tabanında gözlemlenen güncel altın-gümüş oluşumu, epitermal modelin tabiatı halen yaşanmakta olan pilot çaplı bir örneğidir. Gölcüğün tabanına her gün çökelmekte olan turuncu çamur 10-80 g/t Au, 175 g/t Ag ve % 2 Sb tenörlü bir cevherdir. Önemli epitermal altın yatakları; genç volkanik kayaçlar (Tersiyer yaşlı porfir ve l'âvlar) içinde, değişik kalınlıktaki damarlar halinde veya disemine olarak bulunmaktadır. Altın; nabit halde veya Cu, Ag ve Te alaşımları halinde; pirit, arsenopirit, kalkopirit, stibnit ve realgar minerallerindeki enklüzyonlar veya kristal kafeslerinin içinde kimyasal olarak altına benzeyen elementlerle yer değiştirmeler biçiminde zühur etmektedir. Epitermal model sayesinde, altın madenlerinin aranmasında izlenecek yol daha da netleşmiş, son derece hassas ve hızlı analiz yapabilen yeni teknikler yardımıyla iz sürücü elementlerin konsantrasyonu olduğu bölgeler bulunarak jeokimya etütleri hızlandırılmış ve uydu fotoğraflarıyla elde edilen jeolojik verilerin de değerlendirilmesiyle, eskiye göre çok daha hızlı bir biçimde, yeni yeni altın madenleri bulunmaya başlanmıştır(7).

Anahatlarıyla yukarıda özetlenen Epitermal Altın Yatakları Modeli, III. Hücum Dönemi'ni karakterize eden çağdaş teknolojik gelişmelerin sadece birisidir ve daha önce de belirtildiği gibi, dönemi motive eden esas tayin edici etken altın fiyatlarının dayanılmaz cazibesidir. Şimdi, altın fiyatının oluşumunu etkileyen faktörleri, fiyat değişimlerinin tarihi gelişimi içinde, ayrıntılı olarak inceleyelim.

Bilindiği gibi, insanların altına gösterdiği ilginin temelinde, hemen hemen her ülkede aynı ölçüde geçerli bir ticari değer taşıması yatmaktadır. Yani altın talebi; somut, dünya çapında geçerli ve dolayısıyla güvenli bir değer stoklanması bilincinden kaynaklanmaktadır. Gelişen ekonomik konjonktüre bağımlı olarak; döviz, hisse senedi, tahvil, vs. gibi diğer menkul değerler ön plana çıkmakta ve insanların bu değerlere yönelmesiyle, altın talebinde bazı dalgalanmalar görülmektedir. Altın üretiminin son yıllarda sürekli olarak artması, fiyatların 390-500 \$/oz arasında

değişimini etkileyememiştir. Klâsik arz-talep dengesine uymayan bu durumun ana nedeni, yıllık üretim miktarlarının dünyadaki altın stokları yanında çok küçük oluşundan kaynaklanmaktadır. Dünyada mevcut altın stoklarının 80.000 ton kadar olduğu tahmin edilmektedir. Buna göre, 1987 yılının dünya altın üretimi, stoklarda bulunan miktarın ancak % 2 si oranındadır. Stokların % 40 ı merkez bankalarında ve diğer resmi kurumlarda, % 30 u sikke, külçe, çubuk, vs. formlarda kişisel tasarruflar altında ve geri kalan % 30 u da yine kişilerin üzerinde ziynet eşyası olarak bulunmaktadır. Kişisel tasarruflar altında bulunan altınların her an piyasaya sürülmesi muhtemeldir. Bu nedenle, böylesine büyük hacimli bir potansiyel arz fazlasının yanında, üretimdeki artma ve azalmaların fiyat oluşumuna etkisi ihmal edilebilir veya çok kısa süreli olur. Spekülatif nitelikli altın arz ve talepleri de fiyatları günlük, haftalık veya en çok aylık periyotlar içinde etkileyebilmektedir. Ziynet eşyası dışındaki tüketim kalemlerinde önemli değişimler olsa bile, genel toplam içindeki payı çok küçük olacaktır. Ayrıca, elektronik endüstrisindeki altın tüketimi % 50 artarak 180 ton/yıl a ulaşsa, bu da mevcut stokların yaklaşık %0,1 i kadar olacaktır. Üretim artışlarının fiyat oluşumundaki etkisini zayıflatıcı bir diğer olgu da nüfusun, özellikle, tasarruflarını diğer ülkelere göre daha çok altına yönlendiren, az gelişmiş ülkelerdeki artışıdır. Üretimdeki azalmaların fiyat oluşumunu pek etkilemediğini kanıtlamak için, Güney Afrika (GA) altın madenlerindeki kesintileri örneklemek yeterli olacaktır. Dünya maden üretiminin yaklaşık yarısını karşılayan GA'da, yıllardır sürüp gitmekte olan siyah-beyaz çatışmaları zaman zaman altın üretimini de aksatmaktadır. Buna rağmen, GA'daki arz kesintilerinin altın fiyatları üzerindeki etkisini somut olarak kanıtlayabilecek hiçbir istatistik veri yoktur(7).

Altın fiyatlarının oluşumunu etkileyen belli başlı faktörleri incelemeyen önce, oluşum mekanizmasının son derece karmaşık olduğunun ve tahmin için herhangi bir aritmetik ifade bulunmasının imkânsızlığının da vurgulanması gerekmektedir. Uzmanların çoğunlukla üzerinde anlaştığı dört temel faktör, altın fiyatlarının oluşumunda önemli bir rol oynamakta ve bu faktörler hem birbirlerini hem de altın fiyatlarını etkileyerek, birinin değişimi halinde yeni dengelerin kurulmasına yol açmaktadırlar. Şimdi de sırayla bu faktörleri inceleyelim.

Birinci faktör, yıllardan beri altın fiyatlarının ölçümünde kullanılan doların değeridir. ABD'de 1875 de yürürlüğe konulan Geri Alma Yasası (Resumption Act) ile birlikte dolarların tamamı, 1 Ocak 1879 itibarıyla altınla değişebilir hale getirilmişti. Anılan tarihten 30 lu yıllardaki ekonomik krize kadar, altının değeri ABD hükümetleri tarafından 20.67 \$/oz rayicinde sabit tutuldu. Has altın standardı, altın üretimi emtia üretimiyle uyumlu olduğu sürece, aksamadan işle-

di. I. Dünya Savaşı'na kadar süren ülkeler arasındaki nisbi ekonomik dengenin, savaş sonrası sarsılmasından kaynaklanan ticari patlama için ve harap olan Avrupa'nın yeniden inşası için duyulan sermaye ihtiyacı, has altın standardına ağır baskılar getirmişti. Standartta bağlı birçok ülke, bastıkları paraları desteklemek için, altın rezervlerinin tamamını saklamak zorunda olmadıklarının farkına varmışlardı. Sonuçta, birçok ülke ve özellikle de küçük ülkeler, altın saklamaktan vaz geçerek daha güçlü gördükleri dövizleri, yani ithalataını finanse ettikleri ve uluslararası hesaplarını ödedikleri dolar veya sterlini, rezerv olarak biriktirmeye başladılar. Kısmi rezervler, altın-kambiyo standardı ve altın üretimindeki yeni yöntemler, sistemin altın standardına bağlı kalmasına yol açmış ve batıdaki depresyonu 30 lu yıllara kadar geciktirmişti. 21 Eylül 1931 de sterlini devalüe eden ingiltere, altın standardının ilk çöküş işaretini de vermiş oldu. ABD ise, 16 Mart 1933 tarihine kadar bekledikten sonra altın ihracına ambargo koyduğunu, Başkan Ruzvelt aracılığıyla, dünya kamuoyuna ilan etti. Bunun ardından, ABD'nde ülke içi altın standardı kaldırıldı ve kişiler üzerinde bulunan altınların, dolar karşılığında Hazine'ye ya da Federal Rezerv Bankası'na yatırılması yasalaştı. ABD Hükümeti, altının ülke çapındaki tek alıcısı ve satıcısı durumuna geldi. Bu mali operasyonun anlamı doların altına göre devalüe edilmesiydi. Diğer ülkelerden de yüksek fiyatlarla altın satınalmaya başlayan ABD, sonuçta doları ucuzlatarak dünya ticaretini canlandırdı ve iç piyasayı istikrara kavuşturdu. 30 Ocak 1934 tarihinde, ABD Kongresi Altın Rezerv Yasası'nı kabul etti ve altının değerini de 35 \$/oz a çıkartarak sabitleştirdi; böylece, bu andan itibaren yürürlükte kalacak olan altın standardı kurulmuş oluyordu(8).

II. Dünya Savaşı'nın sonuna doğru, ABD, tarih boyunca bütün dünyadaki madenlerden çıkartılarak üretilmiş olan altın miktarının yarısından fazlasını stoklarında bulunduruyordu. Stok miktarının rayiç bedel (35 \$/oz) üzerinden değeri 25 milyar \$ tutarındaydı(5). Haziran 1944 de, ABD'nin Bretton Woods adlı bir kasabasındaki toplantıya katılan batılı maliyeciler ve iktisatçılar, 30 lu yılların depresyon felâketini bir daha yaşamamak amacıyla, ulusal paralarının dolar karşısında sabit oranlarda değiştirilebilmesini kararlaştırdılar. Bu karar doğrultusunda, uluslararası ödemeleri düzenlemek amacıyla Uluslararası Para Fonu (IMF) kuruldu. Paritelerdeki herhangi bir değişikliğin, ancak ödemelerdeki dengesizliği gidermek amacıyla ve önceden IMF'ye danışılması suretiyle gerçekleştirilmesi karara bağlandı. Batı Bloku'na dahil 25 ülkenin imzasıyla yürürlüğe giren Bretton Woods Antlaşması (BWA)'na göre ve 1946 yılından itibaren, ABD dışındaki bütün ülkeler, IMF'ye karşı yükümlülüklerini dolar alıp satarak yerine getirdiler. ABD ise 1971 e kadar, 35 \$/oz sabit rayiç üzerinden, para otoritele-

riyle altın alış veriş yükümlülüğünü yerine getirmiş ve bu tarihten sonra da açıkça sistemi istismar ederek, kendi çıkarlarını korumak amacıyla kuralları çiğnemeye başlamıştı. BVVA'na karşı en amansız mücadeleyi Fransa Başkanı Dö Gol başlatmış, uluslararası para ilişkilerinde yeniden altın standardına dönülmesini savunmuş ve ABD-NATO karşıtı bir bütünlükle, mücadeleyi taviz vermeksizin yılmadan sürdürmüştü. ABD yetkililerinin, altın standardının 1931 de yıkılmış olduğu ve anılan standardın çok büyük hacimli dünya ticaretindeki hızlı gelişmeleri finanse edemeyeceği yolundaki görüş ve iddiaları da, Fransız yetkililer tarafından, Fransa'nın döviz girişlerinin tamamını altınla ödeyebilecek güçte bulunduğu doğrultusundaki cevapları ile resmen çürütülmüştü. Başkan Dö Col'ün, altın konusunda ABD'ne karşı giriştiği mücadele, dünyayı yeniden altın standardına döndürmeyi başaramadı; ama ABD'nin, 35 \$/oz rayiç üzerinden, BVVA'na imza koyan diğer ülkelerdeki dolarları altınla karşılayabileceği hususunda çok derin kuşklar doğmasına yetti. ABD'nin altının değerini yükselterek dışarıdaki dolarların değerini düşürme ihtimali, diğer ülkeleri, fiyatlar aynı iken ellerinde bulundurdukları dolarları daha güçlü dövizlerle takasa teşvik ediyordu®.

Başkan Dö Col'ün 1965 yılında BVVA'na karşı başlattığı kampanya, Başbakan Wilson'un direnmesine rağmen IMF direktifleri doğrultusunda İngiliz Sterlini'nin % 14,3 oranında kırıldığı 1967 devalüasyonu ve ABD Hazinesi'nin 1968 başında altın stoklarının 30 yıllık en düşük düzey olan 12 milyar \$ a indiğini ilan etmesiyle gelişen olaylar zinciri, batı blokunun para sistemi üzerinde şok dalgaları yarattı. Anılan gelişmeler sonucunda, LMB'nda spekülasyon satışlar hızlandı ve 1968 altın krizi patlak verdi. ABD yönetimi, Başkan Johnson tarafından alınan kararla, altın-dolar ilişkilerinde çifte standartlı bir takas uygulaması başlattı. Buna göre, uluslararası ödemelerdeki hesapların dengelenmesinde, altın halâ 35 \$/oz rayiç üzerinden işlem görecekti; ama, uluslararası metal borsalarında altın serbest piyasa kurallarına göre rahatça dalgalanabilecekti! Bu çifte standart yaklaşık üç yıl sürdürüldükten sonra, 15 Ağustos 1971 de Başkan Nixon, ABD'nin uluslararası ödemeleri altınla dengelenmesini iptal ettiğini ilan etti ve federal stoklarda bulunan altın da 18 Mayıs 1972 de 38\$/oza revalue edildi. Şubat 1973 de doların % 10 oranında devalüe edilmesiyle, altın fiyatları 38 \$/oz dan 42.22 \$/oz a çıktı. Yine Başkan Nixon tarafından alınan ikinci bir kararla, ABD yurttaşları üzerinde 1933 yılından beri uygulanmakta olan (ziynet eşyası, sikke ve endüstriyel kullanım dışındaki) özel altın bulundurma yasağı, 1974 yılının birinci günü itibarıyla, tarihe karışmış oluyordu(8,9).

Yukarıda özetlenen ve son paragrafta noktalan altın-dolar ilişkisinin tarihi gelişimi, Bretton Woods

uluslararası para konvansiyonunun çöküşünü de beraberinde getirdi. Şöyle ki; altın, önemli dövizlerin altına çevrilebilirliği ve sabit kambiyo oranları mekanizması gibi üç sacayağı bulunan BVVA'nın ilk temel ayağı olan altın, 1968 de Başkan Johnson tarafından alınan karara göre, çifte fiyatlandırma standardının uygulanmasıyla, zaten de *facto* olarak sistem dışı kalmış ve böylece sacayağının biri kırılmıştı. 15 Ağustos 1971 de Başkan Nixon'un aldığı kararla, hem altın de *jure* olarak sistemin dışına itilmiş ve hem de doların değiştirilebilirliği iptal edilerek ikinci ayağın kırılması gerçekleşmişti. Kalan tek ayağı üzerinde iki yıl daha tökezleyip duran sistem, nihayet, 1973 yılında yine Başkan Nixon tarafından alınan kararla, sabit kambiyo ayağının da kırılması sonucu tumba oldu. BVVA'nın 1974 yılı başında tarihe karışmasıyla birlikte, dolar zincirinden boşanan altın fiyatları ise, ancak logaritmik eşelli grafikler üzerinde izlenebilecek bir hızla yükselerek, 1972 ve 1980 yılları arasındaki dokuz yıllık dönem içinde 70 \$/oz dan 875 \$/oz a (her ikisi de anılan yılların max. değeri) kadar tırmanmıştır(5,8,9).

Altın-dolar ilişkisinin tarihini bu kadar ayrıntılı uzatarak okuyucuyu bezdirmemiz, umarız ki, III. Altına Hücum Dönemi'nin belirleyici nedeni olan 70 li yıllardaki fiyat tırmanışının temelinde, Bretton Woods uluslararası para sisteminin yıkılmasının yattığı doğrultusundaki tezin kanıtlanmasıyla hoşgörülecektir. Altın fiyatları, günümüzde, doların değeri ile ters orantılı olarak değişmekte ve doların değer kaybetmesi, daha çok dolarla aynı miktarda altın satın alınması anlamına gelmektedir. Örneğin, 1981 ile 1985 arasında doların değeri % 40 kadar artarken, altın fiyatları % 43 azalmıştır. Bu dönemde ABD'ndeki enflasyon oldukça düşüktür. Son üç yıl içinde ise, doların değer kaybetmesine paralel olarak, altın fiyatları da istikrarla yükselmiş ve 500 \$/oz sınırına kadar dayanmıştır*).

(Devamı gelecek sayımızda)

TMMOB
MADEN MÜHENDİSLERİ ODASI

SAYIN ÜYEMİZ;
DAHA GÜÇLÜ BİR TMMOB,
ETKİN BİR MADEN MÜHENDİSLERİ
ODASI İÇİN ADRESİNİZİ
GÜNCELLEŞTİRİP
AİDATLARINI ÖDEYİNİZ!..

Yönetim Kurulu

BİRLİK HABERLERİ

TMMOB Başkanı Teoman ALPTÜRK, son günlerde gelişen işçi eylemleri üzerine yaptığı yazılı açıklamada "ÇALIŞANLARIN ANAYASAL HAKKI OLAN, İNŞANCA YAŞAMA HAKKINA KAVUŞMALARINI İSTEĞİNİN, HAKSIZ BULUNMASI VE DESTEKSİZ BIRAKILMASININ DEMOKRATİK HİÇ BİR GEREKÇESİ OLAMAZ" dedi.

Son yıllarda uygulanan ekonomi politikaları sonucu, tüm çalışanlar yanında, kamu çalışanları mühendis mimarlar tam bir EKONOMİK ÇÖKÜNTÜYE UĞRATILMIŞLARDIR.

ÜCRETLERİN, her yıl öngörülen hayali enflasyon oranlarına göre belirlenmesinde İSRAR EDİLMESİ, reel ücretlerin YARIDAN FAZLA GERİLEMESİNE YOL AÇMIŞ, ÇALIŞANLAR ENFLASYONA EZDİRİLMİŞLERDİR.

ÇALIŞANLARIN İNŞANCA YAŞAMA KOŞULLARI "ENFLASYON AZAR" korkusuyla kötüleşirken enflasyon yine azmış, katlanarak çoğalmıştır.

SON GÜNLERDE gelişen İŞÇİ EYLEMLERİ ÜZERİNE İLGİLİLERİN yaptıkları açıklamalarda "Ücret artışlarının ENFLASYONUN ÇOĞALMASININ NEDENİ OLAMAYACAĞI-

NING" belirtilmesi dikkat çekicidir.

Bugüne kadar, VERİLMİYEN ÜCRET ARTIŞLARI İLE ÇALIŞANLAR, DEVLETTEN ALACAKLI DURUMDADIRLAR.

Şimdi yapılması gereken, "ENFLASYON AZAR" VEHMİNE KAPILMADAN çalışanların Devletten alacaklarının tamamen iade edilmesidir.

Öte yandan, son günlerde kitleselleşen işçi eylemlerinin ardında, "İNŞANCA YAŞAMA İSTEĞİ" dışında nedenler aramak, sorunu çözücü olmayacağı gibi gerçekçide olmayacaktır.

Çalışanların Anayasal hak olan insanca yaşama hakkına kavuşma isteğinin, haksız bulunması ve desteksiz bırakılmasının, demokratik hiç bir gerekçesi olamaz.

TMMOB Genel Sekreteri İsmail KULAKSIZOĞLU yaptığı yazılı basın açıklamasında TMMOB'nin düzenlediği "Tüketicinin Korunmasında Sorunlar, Çözümler" panel sonuçlarını değerlendirdi ve "Ülkemizde tüketicinin korunmasına yönelik sistemli ve etkili bir eğitim yoktur. Bu konuda tüketicinin baş sorunu örgütsüzlüktür" dedi.

Tüketicinin korunması son yılların en önemli sorunları arasına girmiştir. ÇEVRESEL SORUNLAR ile üretilen mal ve hizmetlerdeki çeşitlenmenin getirdiği SEÇENEK BOLLUĞU, tüketicinin korunmasının önemini arttırmıştır.

Bu konuda, tüketicinin ekonomik faaliyetlerini yönlendirecek, ihtiyaçlarını giderecek ve pazarı etkileme gücünü arttırmayı amaçlayacak bir eğitim modeline gereksinme vardır.

Tüketicinin eğitimi ilk ve orta öğretim kapsamı içinde düşünülmeli, yüksek öğretimde konuya ilişkin düzenlemeler yerelmalıdır. YAYGIN EĞİTİM, BİREYİN TÜKETİCİ OLARAK EĞİTİLMESİNDE ROL ALMALIDIR.

Oysa ülkemizde, tüketicinin korunmasına yönelik ciddi, sistemli ve etkili bir eğitimden söz etmek mümkün değildir.

Tüketicinin korunmasına yönelik çeşitli kurum ve kuruluşlarca yürütülecek çalışmalar da, tüketicilerin örgütleri aracılığıyla temsil

edilmeleri bir zorunluluktur.

Tüketicinin korunmasında baş sorun tüketicinin örgütsüzlüğüdür. Bu nedenle *demokratik bir yapı içinde tüketicilerin örgütlenmeleri özendirilmeli, desteklenmeli ve sağlanmalıdır.*

Ayrıca, Anayasa ve ilgili kuruluşların yasalarında yer alan, tüketicinin korunmasına ilişkin hükümlere işlerlik kazandırılmalıdır.

Ülkemizde, tüketicinin serbest seçme hakkını zedelemeyen, bu hakkını güvenle kullanabilmesi yönünde, piyasaya sunulan ürünlerin kalitesini saptayıp tüketicinin bilgisine sunan "kalite uygunluk belgelemesi" bağımsız ve uzman kuruluşlarca yapılmalı, bu amaçla kurumaşma sağlanmalıdır.

Ülkemizde de, AET ülkelerinde olduğu gibi, tüketicinin sağlık, ekonomik haklarının korunması, uğradığı zararın karşılanması, bilgilendirme ve eğitim hakları güvence altına alınmalıdır.

TMMOB Başkanı Teoman ALPTÜRK; "Milli Produktivite Merkezi Genel Kurul Divan Başkanlığının 150 bini aşkın mühendis-mimarın Anayasal meslek kuruluşu olan Birliğimizin söz hakkını engellemesini, yakışsız, kasıtlı bir tavır olarak görüyoruz, kınıyoruz" dedi.

Milli Produktivite Merkezi'nin 28. Olağan Genel Kurulu açılış konuşmaları sırasında, TMMOB'ye söz verilmesi üzerine Birlik Başkanı Teoman ALPTÜRK yaptığı yazılı açıklamada olayı kınadıklarını söyledi.

ALPTÜRK: Genel Kurul Divan Başkanlığının, ülkemizde 150 bini aşkın Mühendis ve Mimarların Anayasal Meslek Kuruluşu olan BİRÜĞİMİZ'in söz hakkını engellemesini, "yakışsız, kasıtlı bir tavır olarak görüyoruz, kınıyoruz" dedi.

Mühendislik bilgi ve tekniğinin bir sentezidir. Bu sentez'in baş koşulu kaynakların VERİMLİ kullanılmasıdır.

Bu nedenle, VERİMLİLİĞİN sağlanmasının temelinde Mühendisler vardır. VERİMLİLİĞİN ANAHTARI MÜHENDİSLİK VE MİMARLIK HİZMETLERİDİR.

Bu nedenle, Birliğimiz görüşlerinin dile getirilmesini engelleyen bir DİVAN BAŞKANLIĞI Yönetimindeki Genel Kurul'dan çıkacak sonuçların tutarlılığını, tartışma götürür nitelikte bulacağımızı açıklamak istiyorum.

MPM Yönetiminde, Araştırma Bilim Kuruluşları yanısıra Meslek Kuruluşlarının, daha doğrudan ve daha etkili biçimde katılmalarının sağlanması *geciktirilemez bir GÖREV* niteliği kazanmıştı.

Bu çerçevedeki önerilerimiz aşağıda belirtilmiştir.

- MPM Genel Kurulu'nda TMMOB'nin yanı sıra Birlik bünyesindeki mühendis ve mimar odalarının da birer kişiyle temsil edilmesi, Genel Kurul çalışmalarına çok yönlülük kazandıracaktır.

- MPM Yönetim Kurulu'nda TMMOB'nin bir üye ile temsil edilmesi; işçi, işveren ve hükümet temsilcileri için söz konusu olan biçimde güvenceye alınmalıdır.

- MPM'nin geçtiğimiz yıl başlattığı ve TMMOB olarak yerinde bulduğumuz "Fahri Temsilcilik" uygulaması Mühendis ve Mimar Odalarının üyelerini de kapsayacak biçimde genişletilip yaygınlaştırılmalıdır.

- MPM'nin eğitsel çalışmalarının "işyerinde eğitim"e ağırlık verilerek yürütülmesi ve bu düzeye yapılacak eğitime mühendislerin katılmaları sağlanmalıdır.

ULUSLARARASI MADENCİLİK HABERLERİ"

ABD

• Golden Zone Resources (GZR), Alaska'nın orta güneyindeki Golden Zone sahasında, ana hazırlık öncesi iş programının ikinci aşamasını başlattı. Anılan firmanın ortağı olan United Pacific Gold (UPG) ile birlikte alınan karar uyarınca, sahanın fizibilite etütlerinin yapılabilmesi için, UPG'nin 1,6 M \$ daha harcaması gerekiyor. Projeye göre, sahada 5,6 g/t Au tenörlü 12 M ton işletilebilir rezerv bulunuyor. İki ortak arasında akdedilen mukavele hükümleri, UPG'nin yeryüzü ve yeraltı sondajları ile yeraltı hazırlığını ve metalurjik testleri derhal başlatmasını öngörüyor. GZR, ayrıca, Seward Yarımadası'nda Nome'un 70 km doğusunda bulunan Big Hurrah altın sahasının bilinen görünür rezervlerini geliştirmek amacıyla, 3.800 m ilk ek sondaj yapılacağını ve amlan sahada da Thor Gold ve Stratford American Resources firmalarıyla ortak olarak çalışacaklarını açıkladı. Big Hurrah yatağının Thor Gold tarafından yapılan etütleri, açık işletmeye müsait 10,9 g/t Au tenörlü 0,5 M ton rezerv ortaya çıkardı. Dekapaj oranının 7/1 olduğu yatakta, nihai fizibilite etütlerinin başlatılabilmesi için, 15 m aralıklarla delinecek 95 sondaj daha yapılmasına karar verildiği bildiriliyor.

• Amax, Colorado'daki Henderson ocağından 9.000 ton Mo içerikli tüvönan cevher çıkartımını gerçekleştirebilmek için, kapasite artırma kararı aldı. Firmanın, fiyat oynamalarına göre üretimini ayarlayabilmek için, stoklarının yeterli olmasını hedeflediği bildiriliyor.

• Asarco, Montana'daki East Helena kurşun işletmelerinde, geçenlerde yangından hasar gören yükleme, boşaltma ve stoklama tesislerini yenilemek için, 16 M \$ lık bir yatırıma gideceğini açıkladı. East Helena işletmelerinde, 1987 de 54.700 ton külçe kurşun üretilmiş ve Nebraska'nın Omaha kentinde bulunan rafineriye sevk edilmişti. Anılan firma, ayrıca, Illinois'ın Hillsboro kentindeki oksitli çinko işletmelerini % 50 oranında tevsi edebilmek ve yıllık üretimi 7.000 tondan 21.000 tona çıkarabilmek için, Fransız yapımı yeni bir proses fırınının konstrüksiyonu için karar almıştı.

Cornucopia Resources ve Galactic Resources, Nevada'nın Carlin Trend Altın Havzası'nda gerçekleştirilecek Ivanhoe Projesi kapsamında, açık işlet-

me ve yığma ilç ile işe başlanmasını kararlaştırdılar. Fizibilite etütlerinin bitimini takiben, ön işletme aşamasında 10 M ton oksitli cevher çıkartılması ve 1.244 kg altının üretilmesi, bunun ardından da proje ömrü boyunca 2.177 kg/yıl lık Au üretimi ile işletmenin sürdürülmesi öngörülüyor. Tam kapasitedeki cevher çıkartımı 2,75 M t/yıl, işletme ve proses için harcanacak yatırım giderlerinin tutarı 20 M \$ ve birim ürün maliyeti de 7 \$/g Au olacak. Sahadaki Hollsfer yatağında işletilecek lik zon olan Rowena/Ashby'de, 5,6 M ton işletilebilir rezerv bulunduğu, tenor ortalamasının 1,1 g/t Au, limit tenorun 0,3 g/t Au ve dekapaj oranının da 2,5/1 olduğu bildiriliyor.

• NERCO Exploration Co., Oklahoma'nın Kiowa ill güneydoğusunda, değerli metallerin aranması için, Newmont Exploration ve American Copper and Nickel firmaları ile ortak olarak, sondajlar yapıyor. Nero, 1986 ve 1987 arazi mevsiminde de sahada istikşaf çalışmaları yürütmüştü.

KANADA

• INCO, Manitoba'da bulunan Thompson ve Birchtree madenlerindeki hazırlık işlerini canlandırmak için 81 M \$ lık yatırıma gidiyor. 1987 de 65.000 ton nikel üretilen ve şirketin dünya çapındaki üretiminin % 28 ini karşılayan Birchtree madeninin daha 20 yıl kadar işletilmesi bekleniyor. 1966 yılında açılan işletmeden, şimdiye kadar 150.000 ton Ni üretildiği ve halen de 350.000 ton Ni içerikli işletilebilir rezervlerin yatakta bulunduğu bildiriliyor. Ocağın yeni hazırlıkları; 1.027 m derinlikteki kuyudiblnln 1.338 m ye indirilmesi, akrosaj kazıları, lâğımaların ve rampaların sürülmesi ve elektrifikasyonun da yeni hazırlıklara göre geliştirilmesi gibi işlemleri kapsıyor. Thompson ocağında yapılacak yatırım işe, sürfas ile 120 m katı arasındaki cevher zonunda bırakılan tavvan topuğunun kurtarılması için, açık işletmeye geçilmesini finanse edecek. Topuğun işletilebilir rezervlerinin 75.000 ton Ni içerikli olduğu ve bunun kurtarılabilmesi için 6 M m³ dekapaj kaldırılacağı bildiriliyor.

• Northgate Exploration, Quebec eyaletinin Rouyn-Noranda bölgesi kuzeyinde bulunan Mobrun poll-

metalik yatağında, 1.000 t/gün kompleks bakır, çinko, altın ve gümüş cevheri çıkartılan Audrey Maden'inin % 17 hissesini satın aldı. Firma; Mobraun'da çok sayıda yeni yüksek tenörlü merceklerin bulunduğunu, bu merceklerin işletilebilmesi için 23 M \$ lık hazırlık yatırımına girişileceğini ve ayrıca, fason usulde yürütülen konsantrasyon İşierinMkame edecek yeni bir cevher hazırlama tesisinin konstrüksiyonu için, 17 M \$ harcanacağını açıkladı.

•Baz metal fiyatlarının yükselmesinin beklenmediği 1987 yılı boyunca, Noranda ve diğer ortakları maden arama programları doğrultusunda 88 M \$ harcadılar. Bu yıl da harcanacaklarla birlikte, arama yatırımlarının 114 M \$ a ve geçen yıl 1/6 dolaylarında olan altın arama giderlerinin baz metal arama giderlerine oranının da bu yıl 3/4 e çıkması bekleniyor. Firmanın, aramalar fonundan % 10 luk bir payı, New Foundland'daki Duck Pond yatağının ayrıntılı değerlendirme etütleri için tahsis ettiği söyleniyor. Bu yatakta, sondajlarla da teyid edilmiş olan, % 3,7 Cu, % 7,6 Zn, % 1,4 Pb, 83 g/t Ag ve 1,3 g/t Au tenörü 3,3 M tonluk çok zengin rezervler bulunuyor. Noranda'nın elindeki diğer sahaların rezervleri hızla tükendiği için, Rouyn ve Gaspé'deki bakır izabehanesi ile Valleyfield'deki çinko tesislerini besleyen maden stoklarının acil takviyelere muhtaç olduğu bildiriliyor.

BREZİLYA

Companhia Vale do Rio Doce (CVRD), doğu Amazon havzasında bulunan büyük bakır rezervlerinin işletmeye alınabilmesi için, 450 M \$ tutarında yatırım yapmayı planlıyor. CVRD'nin bildirdiğine göre, şimdilik 250 M ton kadar olan görünür rezervlerin, 1 milyar tona kadar gelişebileceği bekleniyor. Firma, 1993 de 7 M t/yıl üvönan cevher çıkartarak 72.000 ton metalik bakır üretecek. CVRD, ülkenin Ulusal Ekonomi ve Sosyal Kalkınma Bankası ile bazı özel girişimcilerle birlikte ortak olarak, madeni işletmeyi düşünüyor. Firma, bir diğer yandan da, ülkenin kuzeyinde bir ferromanganez tesisi kurmak için 100 M \$ lık yatırım yapmayı planlıyor. Bu amaçla, SSCB'den sağlanacak olan 50 M \$ lık makına-donatım kredisi için yapılan andlaşmaya göre, 150.000 t/yıl kapasiteli tesiste üretilecek ferromanganezlin yarısını SSCB'ne transferi öngörülüyor.

GUYANA

Brezilya kökenli bir firma olan Parapanema, Guyana'nın kuzey-batı bölgesindeki Tassawinl yöresinde yürütülecek altın aramaları için, 1 M \$ lık bir yatırım yapacak ortak girişim doğrultusunda ülke-

nin Jeoloji ve madencilik komisyonu ile andlaşma imzaladı.

ŞİLİ

La Colpa'daki altın madeni, Kanada ve Brezilya kökenli sahiplerinin bildirdiğine göre, 1989 başında devreye girecek. İlk yıllarda 3.225 kg Au düzeyinde başlayacak olan üretimin, 1991 de 16.130 kg a çıkarılması düşünülüyor. Anılan saha, 1987 de Kanadalı TVX firması ile Brezilyalı ortakları tarafından, 30 M \$ a Consolidated Gold Fields'den devir alınmıştı. La Colpa sahasının işletilebilmesi için, ortaklık 150 M \$ lık bir fon ihdas etti. Projenin ikinci aşamasındaki kapasite tevslatının 160 M \$ a mal olacağı bildiriliyor.

İNGİLTERE

Kuzey Galler'deki Parys Mountain projesinde karar aşaması geçildi ve ana hazırlıklar başlatıldı. Projenin sahibi olan Anglesey Mining, 5,2 M \$ tutarındaki hazırlık ihalesini Cementation Mining's verdi. İhale, 4,75 m çapında ve 540 m derinliğindeki bir kuyunun indirilmesi ile iki ana kattaki lüğımların sürülmesi İşlerinin teahhüdünü öngörüyor. Maden yatağında, sürfasın 320 ve 370 m altındaki kotlar arasında yer alan yoğun mlnerallzasyon içinde, birbirinden 1 m aralıklı iki ayrı zon bulunuyor. Birinci zondra, % 12,3 Zn, % 0,92 Cu, % 4,2 Pb, 36 g/t Ag ve 0,31 g/t Au tenörlü kompleks bir cevherleşme, ikincisine ise % 4,43 Cu tenörlü bir bakır cevherleşmesi bulunuyor. Yatakta, ortalama olarak, % 1,49 Cu, % 3,03 Pb, % 6,04 Zn, 69,25 g/t Ag ve 0,44 g/t Au tenörlü 4,8 M ton rezerv bulunuyor.

NORVEÇ

Mineral AS holdingin bir an kuruluşu olan Garnet AS, ülkenin güneş kesimlerinde bulunan bir garnet yatağını işletmek için karar aldı. İşletmenin ilk yılında 8.000 ton ürün elde edilmesi planlanan madendeki rezervlerin, tahminen, 30 M ton olduğu bildiriliyor.

FRANSA

Salsigne madencilik ve kimyasal ürünler şirketi, Languedoc'un Aude bölgesindeki altın madeninin paşalarını değerlendirmeye girişti. 1908 yılından beri işletilmekte olan sahada birkaç M ton paşa birikmiş ve son yapılan araştırmalara göre paşaların 1,8 g/t mertebesinde Au içerdiği anlaşılmıştı. Paşaları 1

M t/yıl lık kapasiteyle İşleyecek olan bir tesisin konstrüksyonu halen sürüyor ve 1989 başında devreye alınması bekleniyor. Başlangıç olarak, yılda 1.400 kg altının kurtarılması ve sonradan bu rakamın 2.200 kg a çıkarılması planlanıyor.

ZİMBABWE

African Gold, son günlerde, ülkenin çeşitli yerlerindeki sahalarını ve esas olarak da Kadoma çevresindeki değerlendirmeye başladı. Glenory sahasında, 2 x 0,5 km boyutlu bir alan 2 m kalınlığında ki altın içerikli çakıllarla örtülü bulunuyor. Sığ kuyular açılması suretiyle yürütülen numune alma işlemlerinin-gösterdiğine göre, sahada 1-1,5 g/t Au ortalama tenörlü 1,5-2,5 M ton rezerv görünüyor. 1960-1968 arasında, Lonrho firmasınınca İşletilerek 4.292 kg altın üretilen Owl madeninde İse, eski İmalatta biriken suların drenajı için 330 m katına kadar incek, olan çalışmalara başlandı. Owl ocağıyla ligi!! değerlendirme etütleri, altı ay içinde 0,5 M ton cevherin teste tabi tutulmasını hedefliyor. Daha önce yürütülen küçük ölçekli işletmeler, bu madende 5-6 g/t Au tenörlü rezervlerin bulunduğunu ortaya koymuştu.

MİSİR

Mısır Jeolojik Araştırmalar Kurumu'nun bildirdiğine göre, Kahire'nin 600 km güneydoğusundaki Barramiya sahasında verimli altın yatakları bulundu. Barramiya'nın, Greenwich Resources'in bir alt kuruluşunca, birkaç yıldan beri 3 M \$ harcanarak, arama yapılan sahalardan birisi olduğu ve bu yörede Firavunlar çağında da altın üretildiği bildiriliyor.

UMMAN

Umman ile Japonya arasında akdedilen bir anlaşmaya göre, Japonya, ülkenin İki ayrı yerindeki bakır yataklarıyla ilgili fizibilite etütlerinin yürütülmesini taahhüt etti. Bildirildiğine göre, Japonya Hükümeti, tamamlanması İki yıl kadar sürecek olan etütler için gereken bütün masrafları yükleneyecek ve ayrıca, yataklardaki cevherin tipi İle niceliklerinin değerlendirilebilmesi için, karotlu sondajlara ek olarak, Jeolojik ve Jeofizik araştırmalar yürütecek.

İRAN

İran'ın 1987-1988 arasında 45 M ton maden çıkarttığı ve bunun 0,5 M tonunu da 90 M \$ karşılığın-

da İhraç ettiği bildiriliyor. Bu rakamlar, geçen yıla göre, ağırlık olarak % 110 luk, değer olarak da % 6 lık bir artışa tekabül ediyor. Anılan dönem esnasında İhraç edilen mineraller arasında bakır, kömür, kromit, taş unu ve kırmızı kil bulunuyor. Bir diğer yandan da, ülkenin yedi ayrı bölgesinde fosfat; Horasan'da asbest, manyezit ve volfram; Kerman'da titanyum ve Azerbaycan'da da dlyatomit aramaları için sondajlar yapılıyor.

PAKİSTAN

Pencab'ın dağlık bölgelerindeki Sargodha'da, çok büyük ve zengin demir yatakları bulunduğu açıklandı. Ülkenin çelik işletmelerine alt laboratuvarlarda yapılan araştırmalar, cevherin çok İyi kalitede olduğunu ortaya çıkardı. Pakistan Jeolojik Araştırmalar Kurumu (PJAK)'nca yürütülen son araştırmalar sonucunda; Belucistan eyaletinin çeşitli noktalarında İşletilebilir nitelikte onlks mermeri, çimento hammaddesi, barit, flüorit ve Jips yataklarının bulunduğu daha önce de açıklanmıştı. UNDP programları çerçevesinde yürütülen diğer araştırmalar da, Huzdar yakınlarındaki Gunga' bölgesinde % 6 Pb-Zn kombine tenörlü 10 M ton rezervi olan bir yatak bulundu. Lasbela-Huzdar mineralize kuşağı üzerindeki çeşitli sahalarda yürütülen prospeksiyonlar sonucunda bulunan Surmay kurşun-çinko yatağı İse, Japon eksperlerin yardımıyla değerlendirildi ve 50 M tonluk bir rezerv ortaya çıktı. Belucistan'da PJAK tarafından yürütülen etütler, eyalette İki önemli metalojenik kuşağın varlığını gösterdi. Bunlardan biri olan Lasbela-Huzdar kuşağı kurşun-çinko ve gümüş, diğeri olan Ghaghl kuşağı da bakır, molibden, altın ve gümüş zuhurları içeriyor.

MOĞOLİSTAN

Cagan Davaa'da Macarlar tarafından işletmeye alınacak olan bir volfram madeni için, toplam 5,4 M \$ tutarında yatırım yapıldı ve 1989 Eylülü içinde deneme İşletmesine başlanması programlandı. Maden yatağı ülkenin başkenti olan Ulan Bator'un 60 km kadar uzağında bulunuyor. Maden İşletmesine entegre olan konsantratörün, bir yıl sonra tam kapasiteye ulaşacağı ve % 60-65 WO₃ tenörlü ürün verecek şekilde, yılda 36.000 ton cevher İşleyeceği bildiriliyor. Tesisten sağlanacak ürünün Macaristan'ın bütün volfram talebini karşılayacağı ve bir bölüm konsantrenin de İhraç edileceği bekleniyor. Maden yatağı, Macaristan'ın TungstenInvest kuruluşu tarafından İşletilecek.

FİLİPİNLER

Kenmare Resources ile Phllex arasında akdedilen mukavele hükümlerine göre, Sembrano dağında bulunan altın sahasında, nihai fizibilite etüdünün tamamlanmasına kadar yürütülecek bütün arama ve hazırlık işlemlerinin giderleri Phllex firması tarafından karşılanacak ve buna karşılık anılan firma madenin işletilmesinden sağlanacak hasılatın % 65 hissesine sahip olacak.

ENDONEZYA

Freeport-Mc Moran Copper'ın % 85 hissesine sahip olduğu Freeport Indonesia, Irian Jaya'nın Jaya Wijaya dağlarındaki Grasberg sahasında yapılan yeni sondajların, 1988 Temmuzunda 50 M ton olarak hesap edilen rezervleri daha da geliştirdiğini ilan etti. Elde bulunan teknik verileri göre, Grasberg yatağında % 1,4 Cu ve 1,3 g/t Au tenörlü 100 M ton rezerv görünüyor.

AVUSTRALYA

•Carpentaria Gold'un Ravenswood madenindeki altın üretimi, yılda 1.300 kg a ulaştı. Queensland eyaletinin kuzeyinde bir yıl önce işletmeye başlayan firma, kurduğu yıgma lıç tesisine, beş ayrı açık ocaktan çıkarttığı 0,5 M t/yıl tuvönan cevher besliyor. MIM holdinge bağlı bir yan kuruluş olan Carpentaria Gold, Worthem Territory eyaletinin Tom's Gully mevkiinde bulunan İkinci alım madenini de yaklaşık 600 kg/yıl Au kapasiteyle işletmeye almayı planlıyor. Firmanın toplam üretimi, böylece 2.200 kg/yıl Au olacak.

•Gold Processing Australia (GPA), altının madencilğinde kullanılmak üzere, 2,6 M \$ harcayarak, seyyar bir işleme tesisi inşa etti. Merkezi Perth'de bulunan firma, minimum 250.000 fon görünür rezervleri olan ve mali güçleri kendi cevherlerini işleme yetmeyen madenciler ile ortak girişimlerde bulunmayı planlıyor. GPA ilk yatırımını Western Australia eyaletindeki bir madene yapacak ve inşa ettiği ilk 100.000 t/yıl kapasiteli tesisin hasılat getirmesinin ardından, ikinci bir tesisin inşasına daha başlayacak.

• Barrack Mines, Meekatharra'nın kuzeyindeki Horseshoe altın madeninden çıkarttığı yüksek tenörlü bakır cevherinden 10 M \$ hasılat elde etti. Firma, başlangıç olarak, 5.500 tonluk bir partinin Almanya'ya sevk edildiğini açıkladı. Japonya'nın Nippon Mining ve Sumitomo gruplarıyla da ayrıca kon-

santre bakır bağlantıları bulunan Barrack Mines'in tuvönan sevkıyatı % 60 Cu tenörlü bir bonanzadan oluşuyor ve hiçbir zenginleştirme işlemi gerektirmeksizin, kazı ve kaba kırma işlemlerinin ardından, doğrudan Almanya'ya satılıyor. Madendeki normal cevherin yaklaşık % 4-5 Cu tenörlü bir bakır-altın kompleksi olduğu bildiriliyor.

•CRA, Western Australia eyaletinin Büyük Kum Çölü yakınında bulunan Kintyre uranyum madeninde, halen bilinmekte olan masif cevher rezervlerinin daha da geliştiğini, arama sondajlarının sonuçlarına dayanarak ilan etti. Yeni sondajlarla kesilen 1 m kalınlığındaki zon 5 kg/t U₃O₈ tenörlü ve daha ö nceden bilinen 1,5-4 kg/ı luk tenörlerle de uyum içinde bulunuyor. Kintyre madeninin, en az 35.000 ton U₃O₈ eşdeğerli rezervleri bulunan, dünya çapında bir uranyum yatağı olduğu söyleniyor.

•Placer Pacific, Delta Gold ile ortak olarak işleteceği Western Australia eyaletinin Laverton III yakınındaki Granny Smith madeninde bulunan altın rezervlerinin, önemli ölçüde arttığını ilan etti. Yeni sondaj bulgularına göre, Granny Smith'te 2,5 km uzunluğundaki doğrultu boyunca mostra veren üç ayrı yatakta, ortalama tenörü 1,6 g/t Au olan 27,2 M ton rezerv bulunduğu tesblt edildi. Toplam tonajın yarısına yakın bir bölümü, düşük maliyette işlenebilecek oksitli cevherlerden oluşuyor.

•AuDAX Resources firmasınınca, Western Australia eyaletindeki Perth kentinin 120 km kuzeyinde bulunan Yarawindah Brook sahasında yapılan sondajların değerlendirilmesi sonucunda, Avustralya'da şimdiye kadar bilinenlerin en büyüklerinden biri olan 2,5 km uzunluğunda bir platin grubu metalleri anomalisi ortaya çıkarıldı. Yüzeeye yakın olan Pt-Pd anomalileri çevresinde, rezerv tahkiki amacıyla, 3.500 m ilk sondaj yapılması planlanıyor.

•Triad Minerals, Victoria eyaletinin Maldon bölgesinde bulunan Porcupine Flat madenindeki işleme tesislerini devreye aldı. Yılda 622 kg altın üretmesi hedeflenen işletmenin, eyaletin ikinci büyük üreticisi olacağı söyleniyor. Maldon projesinin arama, hazırlık, işletme ve proses harcamaları için, toplam 6,5 M \$ lık yatırım öngörülüyor.

•ABD'nin NERCO firması ile Carbine Gold, altın aramaları için ortak girişimde bulunmak üzere iki andlaşmaya vardılar. Andlaşmalardan biri, Kalgoorle havzasının yaklaşık 150 km doğusunda hedef olarak belirlenen bir sahada sondajlara başlanmasını, Ylgarn projesi diye adlandırılan ikincisi de yine aynı havzada 200.000 \$ harcanarak, bir prospeksiyon yürütülmesini öngörüyor.

ÜYEMİZ OSMAN TAYFUN MATER ÖZGÜRLÜĞÜNE KAVUŞTU

Odamız'ın TMMOB Yönetim Kurulu'ndaki temsilcisi O.Tayfun Mater; birlikte sanık olarak yargılanmakta olduğu dava sanıklarının mahkeme önünde yaptıkları ve ayrıca yazılı olarak da mahkemeye sundukları, aleniyet kazanan ve hakkında herhangi bir yayın yasağı bulunmayan, herhangi bir suç duyurusuna da konu olmayan savunmalarını kitap haline getirme çabası nedeniyle, 24 Ocak 1989 günü, kitap matbaada hazırlanırken tutuklanmış ve Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'ne konulmuştu. Böylece, Basın Yasası hükümlerine göre hakkında ceza verilmemesi gereken ve ceza verilse dahi paraya çevrilmesi yasal zorunlu olan bu eylem nedeniyle, Birlik'teki temsilcimizin tutuklanması, düşünce özgürlüğüne ağır bir darbe indirdiği gibi, "liberalizmin, açık rejimin ve dolayısıyla demokrasinin bütün kurallarıyla işletilmesini savdukları.."nı dillerinden eksik etmeyen siyasi çevrelerin takındıkları çağdaşlık maskesini de alaşağı etmişti.

1-2 Mart 1989 gecesi, üyemiz O.Tayfun Mater'in de aralarında bulunduğu siyasi tutukluların koğuşuna, jandarma ve gardiyan birliğinde bir saldırı düzenlenmiş; doktor raporları ve tanık ifadeleri ile de sabit olduğu gibi, koğuşta bulunan 57 tutuklunun hepsine işkence edilmişti. Üyemiz, 11 Mart 1989 günü çıkarıldığı duruşmada, *savcının tahliye talebine rağmen*, tekrar cezaevine sevk edilmekten kurtulmuş ve zorunlu olarak bir celselik güdümlü hukuk komedisinde rol almıştı.

Arkadaşımız O.Tayfun Mater, 13 Nisan 1989 günü çıkarıldığı son duruşmada, nihayet, tahliye edilerek özgürlüğüne kavuştu. Madencilik Bülteni olarak tüm üyelerimiz adına; Birlik Yönetim Kurulu Üyemiz'e geçmiş olsun dilekelerimizi iletiyor, jandarma dayağı ile insan haysiyetini aşağılayan bütün menfur saldırıları şiddetle protesto ediyor ve bu tür insanlık dışı uygulamaları azmettirenler ve gerçekleştirenler hakkında gereken adli takibatın başlatılmasını yetkililerden, bir defa daha, talep ediyoruz.

TMMOB Madan Mühendisleri Odası Adına
Sahibi ve Sorumlu Yönetmeni: Alpaslan ERTÜRK
Yönetim Yeri: Selanik Cad. 19/3 Kızılay-AN KARA
Uf: 125 10 80 - 117 57 08

- Ayda bir yayınlanır.
- Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.
- Yazılardaki görüş ve düşünceler yazarlarına aittir. Odayı ve bülteni sorumlu kılmaz.

Ofset Hazırlık: Denk Ajans, 229 84 30 - 228 85 52
Baskı: Eroğlu Ofset

YİTİRDİKLERİMİZ

Mustafa Kemal GEÇİM

11.2.1341 tarihinde Amasya'da doğan M.Kemal Geçim, 1954 yılında Maden Teknik Okulu'ndan mezun oldu ve ABD'nin Utah Üniversitesi'nde de master çalışması yaptı. 7.5.1986 tarihine kadar EKİ'nin Armutçuk ve Kozlu Bölgeleri ile Müessese Md.'nde çeşitli görevlerde bulunan meslektaşımız, son olarak, TTK Gn.Md. Fen Tetkik Kurulu Bşk.'nda çalışırken, andan tarih itibarıyla emekliye ayrıldı. 2 Şubat 1989 günü aramızdan ayrılan merhum üyemizin kederli ailesine, yakınlarına ve maden mühendisleri topluluğuna başsağlığı dileriz.

Sayın Üyemiz,

Ayda bir yayınlamakta olduğumuz "Madencilik Bülteni"nin düzenli ve nitelikli biçimde çıkarılması sizlerin de etkin desteklerinizle mümkündür.

inceleme, araştırma, derleme, haber, yorum vb, ürünlerinizle gazetemizi desteklemenizi bekliyoruz.

Katkılarınız bizlere yol gösterecek ve sektördeki tartışmaların doğru sonuçlara ulaşmasını sağlayacaktır.

Saygılarımızla.

Madencilik Bülteni